

Brüsszel, 2024.7.24.
COM(2024) 800 draft

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

2024. évi jogállamisági jelentés

A jogállamiság helyzete az Európai Unióban

{SWD(2024) 801 final} - {SWD(2024) 802 final} - {SWD(2024) 803 final} -
{SWD(2024) 804 final} - {SWD(2024) 805 final} - {SWD(2024) 806 final} -
{SWD(2024) 807 final} - {SWD(2024) 808 final} - {SWD(2024) 809 final} -
{SWD(2024) 810 final} - {SWD(2024) 811 final} - {SWD(2024) 812 final} -
{SWD(2024) 813 final} - {SWD(2024) 814 final} - {SWD(2024) 815 final} -
{SWD(2024) 816 final} - {SWD(2024) 817 final} - {SWD(2024) 818 final} -
{SWD(2024) 819 final} - {SWD(2024) 820 final} - {SWD(2024) 821 final} -
{SWD(2024) 822 final} - {SWD(2024) 823 final} - {SWD(2024) 824 final} -
{SWD(2024) 825 final} - {SWD(2024) 826 final} - {SWD(2024) 827 final} -
{SWD(2024) 828 final} - {SWD(2024) 829 final} - {SWD(2024) 830 final} -
{SWD(2024) 831 final}

1. BEVEZETÉS

A jogállamiság alapvető biztosítéka demokráciáink megfelelő működésének, a személyhez fűződő jogok védelmének, és ezáltal társadalmaink és gazdaságaink életképességének és jólétének. A jogállamiság, a demokrácia és az alapvető jogok képezik az Európai Unió arra irányuló munkájának alapját, hogy az egész kontinensen és világszerte előmozdítsa a békét, a jólétet, a versenyképességet, a társadalmi kohéziót és a stabilitást. Ezek a tagállamok számára közös értékek¹ gyakran kerülnek nyomás alá a demokratikus társadalmak és intézmények rezilienciáját folyamatosan próbára tevő események közepette. A jelentős változások idején – legyen szó akár a Covid19, akár az Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja jelentette válságról vagy a zöld és digitális kettős átállásról – az EU értékei még nagyobb jelentőségre tesznek szert a polgárok bizalma szempontjából.

Az EU egyre határozottabb felismerése, hogy sikeréhez alapvetően fontos a jogállamiság előmozdításának és védelmének proaktív megközelítése². Ez általánosságban összhangban van az uniós polgárok véleményével és elvárásaival. Az Eurobarométer közelmúltbeli felmérésében az EU a válaszadók 74 %-a szerint fontos szerepet játszik a jogállamiság fenntartásában, és 89 %-uk tartja fontosnak, hogy valamennyi uniós tagállam tiszteletben tartsa az EU alapvető értékeit³.

A jogállamisággal kapcsolatos fejlemények valamennyi tagállamra kiterjedő, szisztematikus és objektív vizsgálata révén a 2020 óta évente kiadott jogállamisági jelentés évről-évre rámutatott, hogy a jogállamiság Unió-szerte fontos a polgárok és a vállalkozások számára. Öt év elteltével jelentősen javult a tagállamok és az EU egészének felkészültsége a felmerülő kihívások felismerésére, megelőzésére és kezelésére. Ez kedvezően hat az európai demokráciák rezilienciájára és az EU-ba vetett kölcsönös bizalomra, valamint az EU egységes piacának megfelelő működésére, előmozdítva a versenyképességet és a fenntartható növekedést segítő üzleti környezetet.

Az EU elkötelezett amellett, hogy világszerte és a szomszédságában is előmozdítsa az emberi jogok és a demokrácia alapját képező jogállamiság érvényesülését⁴. A nagyobb Unió egyértelmű gazdasági és biztonsági előnyeinek túl az EU bővítésének fő célja, hogy megszilárdítsa a demokráciát, a jogállamiságot és az alapvető jogok tiszteletben tartását egész kontinensünkön⁵. Egyes bővítési országoknak⁶ a 2024. évi jogállamisági jelentésben a tagállamokkal együtt való szerepeltetése támogatni fogja ezen országok arra irányuló reformtörekvéseit, hogy a csatlakozást megelőzően visszafordíthatatlan eredményeket érjenek el a demokrácia és a jogállamiság terén, és csatlakozást követően is garantálják a szigorú normák érvényesülését.

¹ Az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikke.

² Uniós szintű jogállamisági eszköztár. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/rule_of_law_factsheet_1.pdf.

³ [Az Eurobarométer 553. sz. tematikus felmérése](#) a jogállamiságról (2024).

⁴ Lásd: Az emberi jogokra és a demokráciára vonatkozó uniós cselekvési terv 2020–2024 JOIN(2020) 5 final.

⁵ A Bizottság közleménye a bővítést megelőző reformokról és szakpolitikai felülvizsgálatokról, COM(2024) 146 final.

⁶ Albánia, Észak-Macedónia, Montenegró, és Szerbia. Ezen országok kiválasztása tükrözi a csatlakozási folyamatuk során tett előrelépést, illetve a jogállamisággal kapcsolatos felkészültségük szintje tekintetében elért előrehaladást.

2. A JOGÁLLAMISÁG FENNTARTÁSA A POLGÁROK ÉS A VÁLLALKOZÁSOK ÉRDEKÉBEN

Az elmúlt öt évben a Bizottság olyan jogállamisági architektúra kialakításán munkálkodott, amely segít ellensúlyozni azt a kockázatot, amelyet a jogállamiság hiánya jelent az egyes tagállamokra és az EU egészére nézve⁷.

E munka célja a jogállamiság kultúrájának **előmozdítása**, a jogállamisági problémák kialakulásának vagy elmélyülésének **megelőzése**, valamint az uniós szintű hatékony **reagálás** a súlyos és tartós kihívásokra. Ez szükségessé tette az uniós szinten alkalmazható **jogállamisági eszközök diverzifikálását**, hogy a fellépéseket a lehető leghatásosabban lehessen kalibrálni⁸.

A jogállamisági jelentés kapcsán kialakult jogállamisági architektúra és ismeretgyarapodás, valamint a tagállami reformok lendülete megerősítette a kölcsönös bizalmat, és a felek számára érthetőbbé tette, hogy miként lehet olyan környezetet kialakítani, amelyben a jogállamiság virágozhat.

Emellett 2020 óta az e jelentéssel összefüggésben végzett nyomon követés eredményeire építve számos új uniós kezdeményezés szigorította a közös normákat a jogállamiság szempontjából közvetlenül releváns területeken. Ezek a kezdeményezések megerősítik a **feddhetetlenséget**⁹ és fokozzák a **korrupció elleni küzdelmet**¹⁰, erősítik a **döntéshozatali folyamatok átláthatóságát és elszámoltathatóságát**¹¹, minden szinten növelik a **közigazgatás kapacitását és minőségét**¹², védik a **tömegtájékoztatás szabadságát és a médiapluralizmust**¹³ az online és offline térben egyaránt, erősítik a **független hatóságokat, például a nemzeti esélyegyenlőségi szerveket**¹⁴, valamint előmozdítják és védik a **civil társadalmi tevékenységeket**

⁷ Az Unión belüli jogállamiság további erősítéséről szóló, 2019. évi bizottsági közlemény meghatározta, hogy „ha a jogállamiságot nem minden tagállamban védik megfelelően, akkor sérül az Unió alapját képező szolidaritás, kohézió és a nemzeti határozatok kölcsönös elismeréséhez szükséges bizalom, valamint a belső piac egészének működése.” (COM(2019) 164 final).

⁸ Az Európai Számvevőszék a különböző jogállamisági eszközök alaposabb áttekintésére szólított fel (lásd a [Számvevőszék felülvizsgálatát a Bizottság jogállamisággal kapcsolatos jelentéseiről](#)).

⁹ [Megállapodás az intézmények és tanácsadó szervek tagjaira vonatkozó etikai normákkal foglalkozó intézményközi testület létrehozásáról](#).

¹⁰ A korrupció elleni küzdelemről szóló csomag (JOIN(2023) 12 final) magában foglalta a korrupció elleni büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről szóló új irányelvre irányuló javaslatot (COM(2023) 234), valamint a főképviseelő javaslatát a KKBP szankciós eszköztárának a súlyos korrupciós cselekményekre való kiterjesztéséről (HR(2023) 108).

¹¹ Javaslat a harmadik országok nevében végzett érdekképviselet átláthatóságára vonatkozó harmonizált belső piaci követelmények megállapításáról (COM(2023) 637).

¹² Az európai közigazgatási térség megerősítéséről szóló közlemény (ComPAct) (COM(2023) 667) keretét határoz meg a tagállamok számára a közigazgatási szakértők továbbképzéséhez és a technológiák kihasználásához a jó kormányzással, az igazságszolgáltatás hatékonyságával és a korrupcióval kapcsolatos kihívások kezelése érdekében.

¹³ Az (EU) 2024/1083 rendelet a belső piaci médiaszolgáltatások közös keretének létrehozásáról és a 2010/13/EU irányelv módosításáról (a tömegtájékoztatás szabadságáról szóló európai rendelet) és az (EU) 2024/1069 irányelv a közéletben részt vevő személyeknek a nyilvánvalóan megalapozatlan keresetekkel vagy visszaélészerű bírósági eljárásokkal („Közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel”) szembeni védelméről. Folytatódik az újságírók biztonságáról szóló 2021. évi ajánlással (C(2021) 6650, 2021.9.16.), valamint a közéletben részt vevő újságírók és emberijog-védők nyilvánvalóan megalapozatlan vagy visszaélészerű bírósági eljárásokkal szembeni védelmére irányuló javaslatokkal („A közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek”, C(2022) 2428, 2022.4.27.) kapcsolatos munka.

¹⁴ A foglalkoztatás és munkavégzés terén a nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség tekintetében az egyenlőséggel foglalkozó szervekre vonatkozó előírásokról szóló (EU) 2024/1500 irányelv; a személyek közötti, faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód, a foglalkoztatás és

elősegítő környezet¹⁵, amely lehetővé teszi a polgárok, valamint az aktív és független civil társadalom számára az érdemi részvételt, és megfelelő feltételeket és eszközöket biztosít szerepvállalásukhoz.

A jogállamisági jelentés az EU jogállamisági architektúrájának középpontjában

2019-ben az új biztosi testület létrehozásakor Ursula von der Leyen elnök a jogállamiságnak a politikai programban kiemelt szerepet szánva a **jogállamisági jelentést** a jelenlegi megbízatás egyik fő politikai iránymutatásaként határozta meg, és ígérte az erre vonatkozó kötelezettségvállalás további erősítését a következő öt évben.

Az éves ciklus formájában kialakított jelentés elsődleges célja a megelőzés azáltal, hogy növeli a jogállamisággal kapcsolatos legfontosabb fejleményekkel kapcsolatos tudatosságot. A kihívások azonosításával arra törekszik, hogy segítse a tagállamokat abban, hogy a Bizottság, a többi tagállam és az érdekelt felek, például a Velencei Bizottság közreműködésével és támogatásával olyan megoldásokat találjanak, amelyek megóvják a jogállamiságot¹⁶. A jelentés az uniós jogállamisági eszköztár központi eszközévé, valamint uniós és nemzeti szinten alapvető viszonyítási ponttá vált. A célzott nyomon követés az egyes tagállamokban történt fejlemények jobb közös értelmezését eredményezte, segítve a kockázatok azonosítását, a lehetséges megoldások kidolgozását és a támogatás mielőbbi célba juttatását.

A jelentés minden évben **számba veszi a jogállamiság helyzetét az egyes tagállamokban és az EU egészében**, strukturált és szigorú módon értékelve a jelentős – pozitív és negatív – nemzeti fejleményeket az alábbi négy kulcsfontosságú területen: **igazságszolgáltatás, korrupció elleni küzdelem, médiapluralizmus és -szabadság; valamint intézményi fékek és ellensúlyok**. Az elismert jogállamisági normákon alapuló átlátható és objektív módszertana révén a jelentés tisztességes és egyenlő bánásmódot biztosít valamennyi tagállammal szemben, figyelembe véve ugyanakkor a sajátos nemzeti összefüggéseket és jogi hagyományokat is.

2022 óta a jelentés **konkrét ajánlásokat** fogalmaz meg a tagállamok számára, hogy jobban támogassák a reformok továbbvitelére irányuló erőfeszítéseiket, és azonosítsák az esetleges javítást vagy nyomonkövetési intézkedést igénylő területeket. 2023-ban a 2022-ben kiadott első konkrét ajánlások közel 65 %-át követte intézkedés, ami Uniószerre pozitív reformdinamikát tükröz. Ez a tendencia 2024-ben is folytatódott: a 2023. évi ajánlások 68 %-át követte intézkedés¹⁷.

Ez azt mutatja, hogy a tagállamok jelentős erőfeszítéseket tesznek a jelentésben megfogalmazott ajánlások teljesítése érdekében. Ugyanakkor – jellegüktől és tárgyuktól függően – egyes ajánlások kezelése e jelentések éves ciklusánál hosszabb időt vesz igénybe. Ennek oka lehet például az, hogy széles körű politikai konzultációkra van szükség az érdekelt

a munkavégzés terén a személyek közötti, vallásra vagy meggyőződésre, fogyatékosra, életkorra vagy szexuális irányultságra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód, a szociális biztonság, továbbá az áruhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása terén a férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód tekintetében az egyenlőséggel foglalkozó szervekre vonatkozó előírásokról szóló (EU) 2024/1499 tanácsi irányelv.

¹⁵ A Bizottság ajánlása a polgárok és a civil társadalmi szervezetek közpolitikai döntéshozatali folyamatokban való szerepvállalásának és hatékony részvételének előmozdításáról, C(2023) 8627.

¹⁶ COM(2020) 580 final.

¹⁷ Megállapítást nyert, hogy az ajánlások közel 20 %-a esetében jelentős előrelépés történt vagy sor került a teljes körű végrehajtásra, az ajánlások 50 %-a esetében pedig némi előrelépés figyelhető meg. A fennmaradó ajánlások terén nem történt előrelépés.

felekkel, vagy hogy a választási ciklusok megszakíthatják a jogalkotás előrehaladását. A jelentés az abban foglalt ajánlásokkal együtt hangsúlyt fektet a helyzet, valamint a reformeredmények helyi szintű nyomon követésére is.

Párbeszéd és a jogállamisági jelentést követő intézkedések nemzeti és uniós szinten

A jelentés és az abban foglalt ajánlások képezik a tagállamokkal folytatott és a tagállamok közötti folyamatos **párbeszéd** alapját. Ez magában foglalta a Bizottság és a tagállamok kapcsolatok elmélyítését, beleértve a nemzeti parlamenteket is, amelyek jogalkotóként és a végrehajtó hatalom elszámoltathatóságának biztosításában központi szerepet játszanak a jogállamiság fenntartásában. **A jogállamisággal foglalkozó nemzeti kapcsolattartó pontok uniós hálózatának** rendszeres ülései fórumként szolgálnak a jogállamisági jelentésekben kiemelt, közös érdekű kérdésekkel kapcsolatos tapasztalatok megosztásához¹⁸.

A jelentés az uniós intézmények jogállamisággal kapcsolatos munkájának központi elemévé vált. A Tanácsban folytatott **éves jogállamisági párbeszéd**¹⁹ alapját a Bizottság jogállamisági jelentése képezi, amely elismerten teret biztosít a tagállamok közötti konstruktív politikai eszmecseréknek, valamint a bevált gyakorlatok és a levont tanulságok megosztásának. A Tanács 2023-ban pozitívan értékelte a párbeszédet, és kifejezte igényét gyakoriságának növelésére²⁰. Emellett az Igazságügyi Tanács a Tanács minden féléves elnöksége alatt folytatta a jogállamisággal kapcsolatos aktuális kérdések megvitatását²¹. A jogállamisággal kapcsolatos kérdések más tanácsi formációk munkája szempontjából is fontosak, amint azt az Oktatási Tanácsban a jogállamiság kultúrájának az oktatás révén történő előmozdításáról szóló, 2024. májusi vita is mutatja.

Az **Európai Parlament** részéről az érdeklődés mértéke nemcsak a jogállamisági jelentésekről folytatott éves vitákban, hanem a demokráciáról, a jogállamiságról és az alapvető jogokról folytatott országspecifikus vitákban és külön nyilvános meghallgatásokon is megmutatkozott²². E kérdések a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok nyomon követésével foglalkozó új csoport részéről is kiemelt figyelmet kaptak.

A jelentés hozzájárult a jogállamiságról szóló szélesebb körű vita ösztönzéséhez is. Példaként említhető az EU legmagasabb alkotmányos joghatósági szintű szervezetek elnökeinek 2023 novemberében tartott második magas szintű konferenciája²³. 2024 januárjában a jogállamiság volt a témája az EU fővárosai és a Bizottság közötti 13. közvetlen párbeszédnek, amelyen a

¹⁸ [A jogállamisággal foglalkozó nemzeti kapcsolattartó pontok hálózata \(europa.eu\)](#). Az elmúlt évben a tagállamokban és a bővítési országokban egyaránt sor került a bevált gyakorlatok cseréjére az ombudsmanokkal és a nemzeti emberi jogi intézményekkel, az ügyelosztási rendszerekkel és a reformok technikai támogatási eszközeivel kapcsolatban.

¹⁹ Ezzel összefüggésben az Általános Ügyek Tanácsa 2023 szeptemberében horizontális megbeszélést tartott a jogállamiság általános fejleményeiről, 2023 októberében, 2024 januárjában és májusában pedig országspecifikus megbeszéléseket folytatott.

²⁰ A Tanács jogállamisági párbeszédének értékelése – [elnökségi következtetések](#). Az értékelés az éves párbeszéd alapjaként formalizálta a jogállamisági jelentést.

²¹ Az Igazságügyi Tanács 2024 márciusában megvitatotta az igazságszolgáltatási rendszer rezilienciáját a jogállamokban működő bünszervezetekkel kapcsolatos feladatellátás során. 2023 októberében az Igazságügyi Tanácsban folytatott megbeszélések középpontjában a nemzeti igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságának és minőségének megerősítése állt.

²² Az Európai Parlament 2024. február 28-i állásfoglalása a Bizottság 2023. évi jogállamisági jelentéséről szóló jelentésről (2023/2113(INI)), P9_TA(2024)0108; külön plenáris viták Máltáról (2023. október 19.), Szlovákiáról (2024. január 17.), Görögországról (2024. február 7.) és Magyarországról (2024. április 24.).

²³ A résztvevők között volt az Európai Unió Bírósága és az Emberi Jogok Európai Bírósága is.

részt vevő polgármesterek a jelentés négy pillérének helyi dimenzióját vitatták meg²⁴. Az Európai Számvevőszék szintén a jelentésre reflektálva 2024 februárjában áttekintést tett közzé a Bizottság jogállamisági jelentéseiről²⁵.

A jelentés elősegítette a **civil társadalom és az érdekelt felek** jogállamisági kérdésekkel kapcsolatos fokozottabb szerepvállalását. A civil társadalmi szervezetek és az emberijogvédők fontos szerepet játszanak az uniós szerződésekből és az Alapjogi Chartában rögzített értékek és jogok érvényesülésének ösztönzésében és védelmében, hozzájárulva a jogállamiság helyi szintű előmozdításához. A civil társadalmi szervezetek és a csoportokat – bírákat, ügyészeket vagy újságírókat – képviselő szakmai szövetségek minden évben számottevő mértékben járulnak hozzá a jelentéshez. A civil társadalmi szervezetek emellett értékes ajánlásokat tettek arra vonatkozóan, hogy miként lehetne javítani a jelentések előkészítési folyamatát, ami az érdekelt felekkel folytatott konzultáció időtartamának meghosszabbításához és az átláthatóság növeléséhez vezetett²⁶.

A Bizottság az Alapjogi Ügynökséggel közösen folytatta a **nemzeti jogállamisági párbeszéd** szervezését, ennek körében a különböző nemzeti érdekelt feleket nemzeti szinten összefogva törekedett azok szorosabb bevonására a jogállamisági jelentések nyomán követésébe. E párbeszéd értékes lehetőségeket kínál a Bizottság és a nemzeti hatóságok számára a civil társadalom szempontjainak összegyűjtésére, a különböző érdekelt felek összehívására és az ajánlások végrehajtására vonatkozó együttműködési megközelítések feltárására²⁷.

A jogállamisági reformok támogatása

A hatékony igazságszolgáltatási rendszerek, a korrupció elleni küzdelem és a jó jogalkotás mind közvetlen gazdasági jelentőséggel bírnak, és hatással vannak a beruházásokra, a növekedésre és a munkahelyteremtésre, és ezáltal az egységes piac megfelelő működésére. A jogállamiság és a jó kormányzás a belső piac megfelelő működésének, az egészséges üzleti környezetnek, az államháztartás fenntarthatóságának és a hatékony strukturális reformoknak a sarokkövei. Ekként az **európai szemeszter** és annak országspecifikus ajánlásai részét képezik.

Több tagállam konkrét jogállamisági intézkedéseket, valamint kapcsolódó mérföldköveket és célokat szerepeltetett nemzeti **helyreállítási és rezilienciaépítési tervében** a releváns országspecifikus ajánlások nyomán. Ez előmozdította az igazságszolgáltatási rendszerek fontos reformjait, a korrupció elleni küzdelmet, valamint a jogalkotási folyamat általános átláthatóságát és inkluzivitását²⁸. A tagállamok különösen a bírói függetlenség megerősítésére irányuló intézkedéseket fogadtak el, például a bírókra vonatkozó fegyelmi rendszer reformja, valamint az igazságszolgáltatási rendszerek hatékonyságának többek között a bírósági struktúrák reformja útján történő javítása révén. A terveikben foglalt kötelezettségvállalásokkal összhangban egyes tagállamok fokozták a korrupció elleni küzdelmet is, például azáltal, hogy megerősítették a korrupció elleni küzdelemmel foglalkozó

²⁴ A párbeszédet követően az EU fővárosai a 2024. évi jogállamisági jelentéshez való hozzájárulásként közös állásfoglalást adtak ki, amelyben nagyobb figyelmet kértek a jogállamiság helyi dimenziójának, és szorgalmazták további uniós finanszírozás biztosítását az e területen megvalósuló helyi oktatási kezdeményezések számára.

²⁵ [A Számvevőszék 2024. évi áttekintése a Bizottság jogállamisági jelentéseiről.](#)

²⁶ Különösen az országlátogatások előtt, [2024. évi jogállamisági jelentés – Európai Bizottság \(europa.eu\).](#)

²⁷ További információk: [Nemzeti jogállamisági párbeszéd – Európai Bizottság \(europa.eu\).](#)

²⁸ Lásd a Bizottság „[A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz végrehajtásáról: továbblépés](#)” című jelentését (COM(2023) 545).

intézményeket. A tagállamok a jogalkotási folyamat minőségének javítását célzó intézkedéseket is végrehajtottak, például bevezették a nyilvános konzultációk és hatásvizsgálatok kötelező alkalmazását. Bizonyos esetekben ezek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben foglalt kötelezettségvállalások elengedhetetlennek minősültek az EU pénzügyi érdekeinek védelméhez, mivel kielégítő teljesítésük feltétele volt a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében történő kifizetéseknek.

Az **uniós finanszírozás** egyéb formái is hozzájárultak az igazságszolgáltatás, a média és a civil társadalom jogállamiság fenntartására irányuló kapacitásának kiépítéséhez a célzott reformokhoz nyújtott technikai támogatás és szakértelem mellett, különösen a technikai támogatási eszközön keresztül, amely a közigazgatás és az igazságszolgáltatás hatékonyságának és minőségének javítására, valamint a korrupció elleni küzdelemmel és a médiapluralizmussal kapcsolatos kihívások kezelésére összpontosított²⁹. Ezt a tagállamokban az Európa Tanácson és annak különböző szervein³⁰ keresztül biztosított **nemzetközi szakértelemmel** való együttműködésük, valamint a más tagállamok szakembereivel folytatott eszmecserék révén is támogatták.

A jogállamisági problémákra való reagálási képesség növelése

A megelőzésre és a jogállamiság reformjára irányuló ösztönzők létrehozására vonatkozó jogállamisági eszköztár fejlesztésének kiegészítéseként az EU növelte a jogállamisági problémákra való reagálási képességét is.

A Bizottság továbbra is ellátta az uniós szerződések őreként betöltött szerepét³¹. Szükség esetén **kötelezettségsgzési eljárásokat** indított a jogállamiság konkrét megsértésének kezelésére. A bírói függetlenség az Európai Unió Bírósága (EUB) által a Bizottság kötelezettségsgzési eljárásai és a nemzeti bíróságok előzetes döntéshozatal iránti kérelmei nyomán kezdeményezett ügyekben kialakított fontos ítélezési gyakorlat központi eleme.

Az uniós költségvetés védelmét szolgáló **általános feltételrendszer** 2021-ben lépett hatályba, célja az uniós költségvetéssel való hatékony és eredményes pénzgazdálkodás és az Unió pénzügyi érdekének védelme a jogállamiság elvének megsértésével szemben³². A Bizottság szorosan figyelemmel kíséri a helyzetet valamennyi tagállamban, és szükség esetén intézkedéseket hoz. 2022-ben a Bizottság eljárást indított az uniós költségvetésnek a jogállamisági elvek magyarországi megsértésével szembeni védelme érdekében³³. A Tanács a Bizottság javaslata alapján 2022 decemberében költségvetési védelmi intézkedésekről határozott³⁴. Bár a feltételelességi eljárásra válaszul előterjesztett egyes korrekciós intézkedések végrehajtása folyamatban van, továbbra is jelentős hiányosságok tapasztalhatók, és Magyarország nem fogadott el új intézkedéseket a fennálló aggályok orvoslására. A Bizottság ezért 2023. december 13-án arra a következtetésre jutott, hogy a Tanács által egy évvel korábban elfogadott intézkedéseknek hatályban kell maradniuk. A Bizottság készen áll

²⁹ A jelentős támogatást nyújtó egyéb programok közé tartozik a Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek program, valamint a Kreatív Európa program.

³⁰ Ezek körében kiemelendő a Velencei Bizottság és a Korrupció Elleni Államok Csoportja (GRECO).

³¹ „Az uniós jog érvényesítése az eredményesen működő Európa érdekében” című, 2022. évi közlemény hangsúlyozta, hogy az EU a tagállamok közös értékein alapuló jogközösség, amely az uniós jog alkalmazásán és érvényesítésén, valamint a jogállamiság tiszteletben tartásán alapul (COM(2022) 518).

³² 2024 januárjában a Bizottság az általános feltételrendszerről szóló rendelet működéseiről szóló beszámolójában arra a következtetésre jutott, hogy az addig elfogadott intézkedések hatékonyan bizonyultak az EU pénzügyi érdekeinek védelmében (COM(2024) 17 final/2).

³³ A Bizottság az uniós költségvetés védelmét szolgáló feltételrendszerről szóló rendelet 6. cikkének (1) bekezdése szerinti eljárási szakaszt 2022. április 27-én indította meg első ízben.

³⁴ A Tanács (EU) 2022/2506 végrehajtási határozata (2022. december 15.).

arra, hogy továbbra is együttműködjön Magyarországgal a fennmaradó aggályok megoldásában³⁵.

A tagállamokat az **Alapjogi Charta** alkalmazásában támogató reformokat ösztönző másik eszköz a közös rendelkezésekről szóló rendelet szerinti **horizontális feljogosító feltétel**. A tagállamoknak hatékony mechanizmusokat kell bevezetniük annak érdekében, hogy az uniós programok végrehajtásának valamennyi szakaszában biztosítsák a Chartának való megfelelést³⁶. Ez magában foglalja a hatékony jogorvoslathoz és a független, pártatlan igazságszolgáltatási fórum előtti tisztességes eljáráshoz való, a Chartában biztosított jog tiszteletben tartását is. Ez az eszköz a gyakorlatban bizonyította hatékonyságát, mivel eddig két esetben a Bizottság csak azt követően szabadított fel uniós finanszírozást, hogy az érintett tagállamok végrehajtották a bírói függetlenségre vonatkozó horizontális feljogosító feltétel teljesítéséhez szükségesnek ítélt reformokat.

Végezetül a Tanácsban folytatódott az **EUSZ 7. cikkének (1) bekezdése szerinti eljárás**, amely lehetővé teszi a Tanács számára, hogy megállapítsa és nyomon kövesse az uniós értékek súlyos megsértésének egyértelmű veszélyét. Az EUSZ 7. cikke³⁷ kivételes eszköz, amelyet az EU felhasználhat a tagállamokban előforduló legsúlyosabb jogállamisági hiányosságok kezelésére. Az eljárást eddig kétszer indították meg: először a Bizottság kezdeményezésére Lengyelországgal szemben 2017 decemberében³⁸, majd az Európai Parlament kezdeményezésére Magyarországgal szemben 2018 szeptemberében³⁹. A Tanács mindkét eljárás keretében több hivatalos meghallgatást és az aktuális helyzetről szóló ülést tartott, a két eljárás következő szakaszba léptetéséről azonban nem határozott⁴⁰. Egy sor pozitív lengyelországi fejleményt követően a Bizottság 2024 májusában arra a következtetésre jutott, hogy az eljárás fenntartásának feltételei már nem állnak fenn. A lengyel hatóságok cselekvési tervet fogadtak el a bírói függetlenséggel kapcsolatos, a Bizottság 2017. decemberi, indokolással ellátott javaslatában tárgyalt kérdések kezelésére, amelyet a Bizottság fel fog használni a nyomon követés során⁴¹. Tekintettel arra, hogy már nem áll fenn az egyértelmű veszélye annak, hogy Lengyelország súlyosan megsérti a jogállamiságot, a Bizottság visszavonta indokolással ellátott javaslatát, így a Lengyelországgal szembeni eljárás lezárult. A jogállamisági fejlemények nyomon követése továbbra is jogállamisági jelentés része.

Más eszközökben is léteznek további biztosítékok. A **Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz** keretében a Bizottság szoros figyelemmel kíséri a mérföldköveknek való megfelelést, és egy korábban pozitívan értékelt mérföldkő vagy cél visszafordítása esetén felfüggesztheti a

³⁵ A Bizottság C(2023) 8999 final határozata (2023. december 13.). A feltételrendszerről szóló rendelet értelmében Magyarország további korrekciós javaslatokat nyújthat be, és amennyiben a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a problémákat részben vagy egészben orvosolták, javaslatot nyújt be a Tanácsnak az elfogadott intézkedések kiigazítására vagy visszavonására.

³⁶ A közös rendelkezésekről szóló rendelet három kohéziós politikai alapot, egy tengeri, halászati és akvakultúra-alapot, valamint három megosztott irányítás alá tartozó belügyi alapot szabályoz. A horizontális feljogosító feltétel erős panaszkezelési mechanizmus meglétét is előírja a tagállamok számára.

³⁷ Az EUSZ 7. cikke meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett a Tanács megállapíthatja, hogy fennáll az egyértelmű veszélye annak, hogy egy tagállam súlyosan megsérti a 2. cikkben említett értékeket; az Európai Tanács megállapíthatja a súlyos és tartós jogsértés fennállását; a Tanács ezt követően meghatározhatja a tagállamok Szerződések szerinti jogainak felfüggesztésével kapcsolatos intézkedéseket.

³⁸ Tanácsi határozatra irányuló javaslat (COM(2017) 835, 2017.12.20.).

³⁹ Az Európai Parlament 2018. szeptember 12-i állásfoglalása (2017/2131(INL)).

⁴⁰ Magyarország esetében hét hivatalos meghallgatásra került sor. Lengyelország esetében hat meghallgatásra került sor a bizottsági javaslat visszavonása előtt.

⁴¹ Lásd még a Lengyelországról szóló országfejezetet (SWD(2024) 821).

jövőbeli kifizetések egy részét⁴². Ha a visszafordított intézkedés az EU pénzügyi érdekeinek védelmét érinti, az összes jövőbeli kifizetés blokkolásra kerül, és csak az újbóli teljesítést követően szabadulhat fel. A közös rendelkezésekről szóló rendelet értelmében a **horizontális és tematikus feljogosító feltételeknek** a teljes programozási időszak alatt teljesülniük kell. Ha egy korábban pozitívan értékelt feljogosító feltételt a tagállam később bármikor nem teljesíti, az új értékelés az uniós kifizetések blokkolását eredményezheti.

A jogállamiság a bővítési folyamat középpontjában, együttműködés a külső partnerekkel

Az Ukrajnával és népével szemben provokáció nélkül indított, immár harmadik éve tartó, indokolatlan orosz katonai agresszió egyben az uniós értékek elleni közvetlen támadás is. Oroszország agressziós háborúja csak még határozottabbá tette az EU eltökéltségét a jogállamiság és a szabályokon alapuló nemzetközi rend fenntartása mellett. Demokratikus intézményeink és értékeink védelme és fenntartása a tagállamok és az uniós intézmények közös felelőssége. Ez még inkább fontos most, hogy az EU-t és tagállamait a demokráciáink aláadására törekvő, dezinformációt és kibertámadásokat alkalmazó ellenséges külföldi szereplők veszélyeztetik, és egyre több bizonyíték van a demokratikus struktúráinkba való közvetlen külföldi beavatkozásra⁴³. A szomszédos országok és a Nyugat-Balkán országai is Oroszország beavatkozási kísérleteinek célpontjaivá váltak; esetükben is különös aggodalomra ad okot a dezinformáció, valamint az antidemokratikus és EU-ellenes retorika.

Az EU bővítési országokkal való együttműködésének középpontjában a demokratikus struktúrák megszilárdítása, a jogállamiság fenntartása és az alapvető jogok védelme áll. Ezek a területeken a **hiteles és fenntartható reformok** elengedhetetlenek a csatlakozás felé történő előrehaladáshoz. Ezek az EU bővítési politikájának „alapkérdéseiként” határozhatók meg⁴⁴. A Tanács által 2020-ban jóváhagyott felülvizsgált bővítési módszertan⁴⁵ megerősítette az alapkérdések központi szerepét, mivel ezek a csatlakozási tárgyalások során elsőként tárgyalandó és utolsóként lezárható kérdések. A tárgyalások általános előrehaladásához kulcsfontosságúak az alapkérdések terén elért eredmények. Ez azt jelenti, hogy az alapkérdéseket a teljes csatlakozási folyamat során figyelemmel kísérik, és azok meghatározzák az egyes országok csatlakozás érdekében tett erőfeszítéseinek lendületét.

A Bizottság **éves bővítési csomagja** számba veszi az egyes országok által a csatlakozás felé vezető úton összességében elért eredményeket. A Bizottság a saját érdek elve alapján csak a jogállamiság terén elért kézzelfogható és folyamatos előrelépés esetén javasolhat továbblépést az egyes országokkal folytatott tárgyalásokban. A jogállamiság az új **Nyugat-balkáni Reform- és Növekedéstámogató Eszközben** és az **Ukrajna-eszközben** is alapvető elem. Ahhoz, hogy teljes mértékben kihasználhassák e két példa nélküli támogatási mechanizmust, az országoknak közösen elfogadott reformprogramot, ezen belül pedig az alapkérdésekre vonatkozó konkrét lépéseket kell kidolgozniuk és végrehajtaniuk.

⁴² A Bizottság jelentése a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz végrehajtásáról: továbblépés (COM(2023) 545).

⁴³ Az ilyen esetek közé tartozik a jogalkotókra irányuló, választások előtti hackelés, a közvetítőkön keresztül folytatott leplezett lobbitevékenység, az emberi jogi helyzet tisztára mosására irányuló hamis kutatások, valamint a magukat független médiaplatformnak feltüntető honlapok, amelyek rejtetten a politikai beavatkozási kampányokat segítik. Lásd a demokrácia védelméről szóló bizottsági közleményt (COM(2023) 630).

⁴⁴ A gazdasági kritériumokkal és a közigazgatási reformmal együtt.

⁴⁵ A Bizottság közleménye: „A csatlakozási folyamat javítása – hiteles uniós perspektíva a Nyugat-Balkán számára”, COM(2020) 57 final.

Amint azt Ursula von der Leyen elnök az Unió helyzetéről szóló 2023. évi beszédében bejelentette, a Bizottság úgy határozott, hogy 2024-től kezdődően **kiterjeszti a jogállamisági jelentésben való részvételt** a csatlakozási folyamat keretében végzett, továbbra is a bővítési tárgyalások kizárólagos keretét adó munka kiegészítése céljából⁴⁶. **Albánia, Montenegró, Észak-Macedónia és Szerbia** most részt vesz a jogállamisági jelentésben és a jogállamisággal foglalkozó nemzeti kapcsolattartó pontok uniós hálózatában, ami tükrözi a csatlakozási folyamatuk során elért eredményeket, illetve a jogállamisággal kapcsolatos felkészültségük szintje tekintetében elért előrehaladást. Ez a megközelítés a jövőben lehetővé teszi a kiterjesztést más bővítési országokra is. Ezen országoknak a tagállamok melletti bevonása erősíteni fogja a jogállamisági reformokhoz nyújtott uniós támogatást, támogatni fogja csatlakozási folyamatukat, és elő fogja segíteni a csatlakozást követően a magas szintű normák fenntartható mintájának következetes alkalmazását.

A reformok gyakorlati végrehajtásának biztosításához elengedhetetlen a kapacitásépítés. Az EU **pénzügyi támogatást és technikai segítséget** nyújt annak biztosítása érdekében, hogy a reformok összhangban legyenek az európai normákkal. Ösztönzi a bevált gyakorlatokat, többek között a fontos jogszabályokról a Velencei Bizottsággal folytatott konzultációt. A kölcsönös felülvizsgálatok, az igazságügyi szakemberek képzése, valamint a tagállami közigazgatási szervekkel való intézményi együttműködés előmozdítása (ikerintézményi együttműködés) az uniós támogatás kulcsfontosságú formái voltak a bővítési országokban.

Az EU teljes külső tevékenységében – kétoldalú, regionális és nemzetközi szinten egyaránt – határozott és következetes megközelítést alkalmaz annak érdekében, hogy világszerte előmozdítsa a jogállamiságot. A jogállamiság fenntartása az EU külső szerepvállalásának központi eleme, és a nemzetközi partnerekkel kötött valamennyi uniós megállapodás egyik alapja. A partnerországokban a jogállamisághoz és a korrupció elleni küzdelemhez nyújtott uniós támogatás független értékelése (2010–2021)⁴⁷ megállapította, hogy az EU-nak sikerült előmozdítania a jogállamisági menetrendet, többek között korlátozó helyzetekben, valamint instabil és konfliktus sújtotta államokban is. Ezen értékelés alapján elindult a demokráciával foglalkozó globális „Európa együtt” kezdeményezés, amelynek célja a jogállamiság támogatására és a korrupció elleni küzdelemre irányuló munka hatékonyabbá és stratégiaibbá tétele⁴⁸. Az EU továbbá egyértelműen elkötelezett amellett, hogy globális szinten fellépjen a korrupció ellen, ennek körében támogatja a korrupcióellenes intézmények és felügyeleti szervek létrehozására irányuló jogi és szakpolitikai reformokat, valamint a korrupcióval szembeni őrszem szerepét betöltő civil társadalom, visszaélést bejelentő személyek, emberijog-védők és független média megerősítését. A partnerországokkal folytatott emberi jogi párbeszéd során rendszeresen napirendre kerülnek a jogállamisággal kapcsolatos kérdések, így például a tisztességes eljáráshoz és a jogszerű eljáráshoz való jog, a korrupció elleni küzdelem, valamint a bírói függetlenség. Ennek kapcsán az EU célzottan támogatja a jogállamiságot előmozdító kulcsszereplőket.

⁴⁶ Biztosítani kell a bővítési folyamat és a jogállamisági jelentés közötti szinergiákat. A jogállamisági jelentés nem tartalmaz ajánlásokat a bővítési országok számára. Az ajánlások megfogalmazása továbbra is az éves bővítési csomagban, valamint a stabilizációs és társulási megállapodásokban előírt irányított egyéb kötelezettségvállalásokkal összefüggésben történik. A jogállamisági jelentés támogatni fogja ezen ajánlások végrehajtását.

⁴⁷ Az [értékelést](#) 2022 decemberében tették közzé. Ez a stratégiai értékelés független és tényeken alapuló értékelést nyújt az Európai Unió által a partnerországokban a jogállamisághoz nyújtott támogatás teljesítményéről.

⁴⁸ Az „Európa együtt” égisze alatt elindított, 14 tagállamot tömörítő „Demokrácia” elnevezésű globális tematikus kezdeményezés (TEI) célja a demokrácia és az emberi jogok előmozdítása világszerte. Az elszámoltathatóság és a jogállamiság kulcsfontosságú, kiemelt témák.

3. A JOGÁLLAMISÁG HELYZETÉNEK LEGFONTOSABB ELEMEI NEMZETI SZINTEN

A korábbi évekhez hasonlóan ez a 2024. évi jogállamisági jelentés jelentős közös témákat és tendenciákat, konkrét kihívásokat és pozitív fejleményeket határoz meg a négy pillér – igazságszolgáltatási rendszerek, korrupcióellenes keretek, a tömegtájékoztatás szabadsága és a médiapluralizmus, valamint a fékekkel és ellensúlyokkal kapcsolatos egyéb intézményi kérdések – tekintetében. A példák az e jelentés szerves részét képező, az egyes tagállamok, valamint résztvevő bővítési országok helyzetét részletesen bemutató 31 országfejezetben található értékelésekből származnak⁴⁹. A jelentés konkrét ajánlásokat is tartalmaz a tagállamok számára⁵⁰, és értékeli a tavaly megfogalmazott konkrét ajánlások végrehajtása terén elért eredményeket⁵¹.

A jogállamisági jelentés és ajánlásai módszertana

Az egyes érintett tagállamokra és bővítési országokra vonatkozó országfejezetekben szereplő értékelés a jelentés korábbi kiadásaihoz használt módszertannal összhangban készült el⁵². A Bizottság önálló kvalitatív értékelésén alapuló országfejezetek a 2023 júliusa óta bekövetkezett jelentős fejlemények összegzésére helyezik a hangsúlyt. Az egyes országfejezetekben az elemzés elsősorban azokra a témákra összpontosít, ahol jelentős fejlemények történtek, vagy ahol az előző jelentés jelentős kihívásokat azonosított, és azok a jelentés tárgyidőszakában is fennálltak. Az elemzés minőségileg értékeli a tagállamok által a 2023. évi ajánlások végrehajtása terén elért eredményeket⁵³. A korábbiakkal egyezően a 2024. évi ajánlások célja is az, hogy támogassa a tagállamokat a reformok továbbvitelére irányuló erőfeszítéseikben⁵⁴. Ez a jelentés nem tartalmaz a bővítési országoknak szóló ajánlásokat; azok megfogalmazása az éves bővítési csomag keretében történik.

A jelentés a nemzeti hatóságokkal folytatott szoros együttműködés eredménye, és számos nemzeti, nemzetközi és egyéb forrásra⁵⁵, valamint a Bizottság saját adatgyűjtésére⁵⁶

⁴⁹ Az országfejezetek [itt](#) érhetők el.

⁵⁰ A jelentés lábjegyzetei hivatkozásokat tartalmaznak az ajánlásokra, amelyeket a melléklet a pilléreknek megfelelő sorrendben országonként felsorol, és amelyek az egyes országfejezetekben is szerepelnek.

⁵¹ Az országfejezetekben foglalt értékelések nem érintik a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz (2021. február 12-i (EU) 2021/241 rendelet), a közös rendelkezésekről szóló rendelet (2021. június 24-i (EU) 2021/1060 rendelet) vagy az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszer (2020. december 22-i (EU) 2020/2092 rendelet) alapján végzett jövőbeli értékeléseket.

⁵² A módszertan [itt](#) érhető el.

⁵³ Az egyes ajánlások különböző alrészzeivel kapcsolatban elért eredményektől, valamint attól függően, hogy az ajánlások a 2022. évi jelentésből származnak-e, a Bizottság minden egyes esetben a következő kategóriákat alkalmazva tett megállapítást: nem történt (további) előrelépés, némi (további) előrelépés, jelentős előrelépés és teljes körű végrehajtás. Az előrehaladás szakaszától és az elért eredményektől függően a 2023. évi jelentés ajánlásai a szükség szerinti kiigazításokkal az idei jelentésben is megjelennek.

⁵⁴ Az ajánlások alapjául szolgáló elvek megegyeznek a tavalyi évben alkalmazott elvekkel (COM(2022) 500, 3. o.). Az ajánlások nem érintik azokat az eljárásokat, amelyeket a Bizottság más jogi eszközök alapján kezdeményezhet.

⁵⁵ E jelentés forrásai közé tartoznak a tagállamoktól kapott írásbeli észrevételek, az érdekelt felekkel folytatott célzott konzultáció során kapott észrevételek, a nemzetközi szervezetektől származó, valamint az országlátogatások során kapott információk. A Bizottság az értékeléséhez figyelembe veszi az említett forrásokat, azonban következtetéseit továbbra is saját felelősségi körében vonja le.

⁵⁶ Így különösen az uniós igazságügyi eredménytábla megbízható összehasonlító adatokat nyújt az uniós tagállamok igazságszolgáltatási rendszereinek hatékonyságáról, minőségéről és függetlenségéről. Célja, hogy segítse az EU-t és a tagállamokat nemzeti igazságszolgáltatási rendszereik hatékonyságának

támaszkodik. A tagállamok és a bővítési országok felkérését kaptak a folyamatban való részvételre, írásbeli észrevételek benyújtására⁵⁷, valamint az országlátogatásokban való részvételre⁵⁸. Az érdekelt felekkel folytatott célzott konzultáció is értékes horizontális és országspecifikus információkkal szolgált⁵⁹. Az Európa Tanács emellett áttekintést nyújtott közelmúltbeli véleményeiről és jelentéseiről⁶⁰. E jelentés elfogadása előtt a nemzeti hatóságok lehetőséget kaptak arra, hogy közöljék az országfejezetükkel kapcsolatos új ténybeli fejleményeket. Emellett a Bizottság – politikai és technikai szinten – a közzétételt követően megvitatja a jelentést a nemzeti hatóságokkal és kormányokkal, valamint a nemzeti parlamentekkel.

3.1. Igazságszolgáltatási rendszerek

A jól működő, hatékony és teljesen független igazságszolgáltatási rendszerek elengedhetetlenek az uniós és a nemzeti jog alkalmazásához és végrehajtásához, valamint a jogállamiság fenntartásához. A bírói függetlenség a bírósági döntéshozatal feladatának szerves részét képezi, és a hatékony bírói jogvédelem elvéből ered⁶¹. A független bírák és bíróságok garantálják a bírósági eljárások tisztességességét és az egyéni jogok védelmét, és elengedhetetlenek annak biztosításához, hogy az igazságszolgáltatás a polgárok és a vállalkozások javát szolgálja. Alapvető fontosságúak az EU-n belüli igazságügyi együttműködés szempontjából is, amely a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség egyik kulcsfontosságú célkitűzése⁶². A független bíróságokhoz és a bírósági felülvizsgálathoz való hozzáférés alapvető fontosságú a jogállamiság szempontjából⁶³.

A tagállamoknak teljes mértékben tiszteletben kell tartaniuk az uniós jogban meghatározott követelményeket és az Európai Unió Bíróságának (EUB) ítélezési gyakorlatát, és igazságszolgáltatási rendszereik kialakítása során az európai normákat is figyelembe kell venniük. Az európai igazságügyi hálózatok és szövetségek⁶⁴ szintén hozzájárulnak a jogállamiság előmozdításához és fenntartásához, mivel az európai normák további

javításában. Az eredménytábla a bírói függetlenség és a beruházásvédelem hatékonysága közötti kapcsolatra vonatkozó mutatókat is tartalmaz. Az eredménytábla fokozatosan bővül új adatok bemutatása céljából: 2024-ben adatokat tartalmazott a bírósági és ügyészségi szakértői állomány fizetéséről, a vesztegetési ügyekben folytatott eljárások hosszáról és a vagyonynyilatkozati rendszerekről, valamint az ügyészek kinevezési és felmentési eljárásairól. Az eredménytábla egyben az európai szemeszter országjelentéseinek is fontos forrása.

⁵⁷ A tagállamok észrevételei [itt](#) találhatóak.

⁵⁸ Az országlátogatásokkal kapcsolatos információkat az országfejezetek tartalmazzák. Az online országlátogatások során a Bizottság a tagállamok nemzeti hatóságaival, köztük az igazságügyi és független hatóságokkal, a büntetőhatóságokkal, valamint más érdekelt felekkel, például az újságíró-szövetségekkel és a civil társadalommal folytatott eszmecsere.

⁵⁹ Az érdekelt felek észrevételei [itt](#) találhatóak.

⁶⁰ Az Európa Tanács észrevételei [itt](#) találhatóak.

⁶¹ Lásd az Európai Unióról szóló szerződés 19. cikkét és az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkét.

⁶² Az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikkének (2) bekezdése.

⁶³ Az EU 2024. június 18-án bejelentette azon döntését, hogy csatlakozik az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésről és az emberközpontú igazságszolgáltatási rendszerekről szóló 2023. évi OECD-ajánláshoz. A Bizottság csatlakozott OECD-tagsággal rendelkező 22 tagállamhoz az ajánlás kidolgozása során, és folytatja az annak továbbvitelére irányuló munkát.

⁶⁴ Ilyen például az Igazságszolgáltatási Tanácsok Európai Hálózata, az Európai Unió Legfelsőbb Bíróságai Elnökeinek Hálózata, az Európai Unió Államtanácsainak és Legfelső Közigazgatási Bíróságainak Szövetsége, az Európai Ügyvédi Kamarák Tanácsa, valamint az Európa Tanács keretében működő, az Igazságszolgáltatás Hatékonyságáért küzdő Európai Bizottság (CEPEJ).

fejlesztésén dolgoznak, és jelentős mértékben hozzájárulnak a jogállamisági jelentés elkészítéséhez.

A bírói függetlenség megítélése

Amint az a 2024. évi uniós igazságügyi eredménytáblában is szerepel, a 2024-ben végzett Eurobarométer felmérések azt mutatják, hogy a legtöbb tagállamban – többek között a rendszerszintű kihívásokkal szembesülő országokban – 2023-hoz képest javult vagy stabil maradt a függetlenség megítélése a nyilvánosság és a vállalatok körében⁶⁵. A jól működő és teljesen független igazságszolgáltatási rendszerek pozitív hatást gyakorolhatnak a beruházásokra, és elengedhetetlenek a beruházásvédelemhez, ezáltal pedig hozzájárulhatnak a növekedés és a versenyképesség fokozásához. [Dániában](#), [Finnországban](#), [Ausztriában](#), [Svédországban](#), [Luxemburgban](#) és [Írországban](#) függetlenség megítélése továbbra is különösen jó a lakosság körében (75 % feletti), míg [Horvátországban](#), [Lengyelországban](#) és [Bulgáriában](#) továbbra is igen rossz (30 % alatti). Ami a bővítési országokat illeti, az Eurobarométer eredményei szerint viszonylag rossz a függetlenség megítélése.

Igazságszolgáltatási tanácsok és a bírák kinevezésére és felmentésére vonatkozó eljárások mint a bírói függetlenség kulcsfontosságú biztosítékai

A bírák kinevezésére és felmentésére vonatkozó eljárások, valamint az igazságszolgáltatási tanácsok hatáskörei és összetétele fontos szerepet játszanak a bírói függetlenség EUB által megállapított elvek alapján történő megőrzésében.

Amennyiben létrehozzák őket, az igazságszolgáltatási tanácsok jelentősen hozzájárulnak a bírói függetlenséghez⁶⁶, és pufferként működhetnek az igazságszolgáltatás és a többi hatalmi ág között olyan ügyekben, mint a bírák vagy bírák kinevezése és előmenetele, valamint az igazságszolgáltatási rendszer irányítása⁶⁷. Az Európa Tanács európai normákat dolgozott ki – többek között az igazságszolgáltatási tanácsok összetételére vonatkozóan – arról, hogy miként kell kialakítani az igazságszolgáltatási tanácsokat a függetlenségük lehető legjobb védelme érdekében⁶⁸. Az igazságszolgáltatási tanácsok akkor működhetnek hatékonyan, ha megfelelő erőforrásokkal rendelkeznek, és igazgatásuk független.

Több tagállam – néhány esetben a 2023. évi ajánlásokat követően – előmozdította az igazságszolgáltatási tanácsok függetlenségének és hatékonyságának megerősítésére irányuló jogalkotási erőfeszítéseket. [Luxemburgban](#) kinevezték a Nemzeti Igazságügyi Tanácsot, amely teljes mértékben működőképessé válik. [Bulgáriában](#) a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács összetételét alkotmányos reform útján módosítva hozták összhangba az európai normákkal. [Magyarországon](#) a 2023. évi jogalkotási reformot követően az Országos Bírói Tanács új hatáskörei lehetővé teszik a bíróságok központi igazgatásával megbízott Országos Bírósági Hivatal elnökére ruházott hatáskörök hatékony ellensúlyozását. Más tagállamokban

⁶⁵ A 2024. évi uniós igazságügyi eredménytábla, 51. és 53. ábra.

⁶⁶ Az EUB elismerte, hogy amennyiben egy igazságszolgáltatási tanács politikai szervek részvételével zajló kinevezési eljárásban vesz részt, hozzájárulhat e folyamat objektívebbé tételéhez azáltal, hogy körülhatárolja a politikai szervek mérlegelési jogkörét, feltéve, hogy a tanács kellően független a végrehajtási és jogalkotói hatásköröktől, valamint attól a szervtől, amelyhez véleményt nyújt be. Lásd például: a Bíróság 2021. március 2-i ítélete, A. B. és társai (A Legfelsőbb Bíróság bírónak kinevezése – Jogorvoslat).

⁶⁷ Az Európa Tanács kulcsfontosságú európai normákat dolgozott ki – többek között az igazságszolgáltatási tanácsok összetételére vonatkozóan – arról, hogy miként kell létrehozni az igazságszolgáltatási tanácsokat a függetlenségük lehető legjobb védelme érdekében, lásd különösen az Európa Tanács CM/Rec(2010)12. sz. ajánlását.

⁶⁸ Lásd különösen az Európa Tanács CM/Rec(2010)12. sz. ajánlását.

folyamatban vannak kezdeményezések. [Lengyelországban](#) a Szejm törvényt fogadott el a Nemzeti Igazságszolgáltatási Tanács függetlenségével kapcsolatos aggályok kezelésére. [Hollandiában](#) folyamatban van az Igazságszolgáltatási Tanács és a bírósági igazgatótanácsok tagjainak kinevezésére irányuló eljárás felülvizsgálata. [Észtországban](#) tárgyalások zajlanak a Bíróságok Igazgatási Tanácsának reformjáról, valamint arról, hogy a végrehajtó hatalom szélesebb hatáskört engedjen át az igazságszolgáltatásnak. [Spanyolországban](#) az Európai Bizottság segítő közreműködésével folytatott strukturált párbeszédet követően megállapodás született az Igazságszolgáltatási Tanács megújításáról, valamint arról, hogy a megújítást követően azonnal eljárást indítanak a bírói tagok kinevezésének az európai normák figyelembevételével történő kiigazítására. Másfelől viszont az Igazságszolgáltatási Tanáccsal kapcsolatos aggályok változatlanul fennállnak [Szlovákiában](#), ahol nem történt előrelépés a Bírói Tanács tagjainak felmentésére vonatkozó biztosítékok bevezetése terén: három jelöltet a hivatali idejük lejárta előtt mentettek fel.

Ami a bővítési országokat illeti, [Szerbiában](#) a bírói függetlenség megerősítését célzó 2022. évi alkotmánymódosításokat követően új összetételű Bírói Főtanács és Ügyészi Főtanács jött létre. [Montenegróban](#) felülvizsgálták az igazságszolgáltatási rendszer függetlenségét és pártatlanságát garantáló jogi keretet. [Albániában](#) az összes bíró és ügyész átvilágításának köszönhetően erősödött az elszámoltathatóság, de továbbra is hiányosságok tapasztalhatók a Bírói Főtanács nem bíró tagjainak és az Ügyészi Főtanács tagjainak kinevezése terén. [Észak-Macedóniában](#) továbbra is aggályok övezik a Bírói Tanács működését és függetlenségét.

A bírák kinevezésének és felmentésének módja fontos a bírói függetlenség és annak közvélemény általi megítélése szempontjából. A bírói függetlenség biztosítása érdekében a bírák kinevezésére vonatkozó szabályoknak ki kell zárniuk a bírák külső tényezők általi befolyásolhatatlanságával és bírói semlegességével kapcsolatos kétségeket⁶⁹.

Számos tagállamban – többek között a 2023. évi ajánlások nyomán – folyamatban vannak a bírói kinevezési eljárások javítására irányuló erőfeszítések. [Görögországban](#) jogalkotási lépések történtek annak érdekében, hogy a legmagasabb igazságszolgáltatási pozíciókba történő kinevezésekben a bírói kar is szerepet kapjon. [Írországban](#) a bírákat kinevező bizottsággal foglalkozó új törvény számos javítást vezetett be a bírák kinevezése és előléptetése terén gyakorolt politikai befolyás csökkentésére. [Finnországban](#) munkacsoport követi nyomon a bírósági rendszer értékeléséről és jövőbeli fejlődési tendenciáiról – beleértve a bírák kinevezési eljárását is – szóló jelentést. [Ausztriában](#) folyamatban van a Legfelsőbb Bíróság elnökének és a bírójelölteknek a kinevezési rendszerére vonatkozó közelmúltbeli reformok végrehajtása. [Lengyelországban](#) a 2017. évi vitatott igazságügyi reformoknak a rendes bíróságok működésére gyakorolt egyes negatív hatásai visszafordításra kerülnek. A kormány kinyilvánította azon szándékát, hogy a bírói kart bevonja a rendes bírói kar kulcspozícióiba történő kinevezésekkel kapcsolatos valamennyi döntésbe, és hogy nyílt versenyvizsgákon alapuló átlátható kinevezési eljárásokat szervezzen, a bírósági elnökök és alelnökök esetében már alkalmazott megközelítés szerint. [Németországban](#) megbeszélések folynak az alkotmánybíróság rezilienciájának fokozására irányuló esetleges reformról. [Máltán](#) lépéseket jelentettek be annak érdekében, hogy a bírói kart bevonják a főbíró kinevezési eljárásába, mivel a kormány alkotmányos reformot hagyott jóvá, amely az új főbíró kinevezését megelőzően konzultációt ír elő a hivatalban lévő főbíróval. [Szlovéniában](#) a korábban előírt, kötelező garanciák nélküli próbaidő megszüntetésével lépések történtek

⁶⁹ Lásd a C-791/19. sz., Bizottság kontra Lengyelország ügyben 2021. július 15-én; a C-896/19. sz., Repubblica és Il-Prim Ministru ügyben 2021. április 20-án; valamint a C-824/18. sz., A.B. és társai (A legfelsőbb bíróság bírának kinevezése) ügyben 2021. március 2-án hozott ítéletet.

annak érdekében, hogy a bírói kinevezések reformja megfelelő biztosítékokat tartalmazzon a bírói függetlenségre vonatkozóan. [Szerbiában](#) folyamatban vannak a bírói függetlenség megerősítését célzó, 2022. évi alkotmányos reformot követő intézkedések, többek között a bírói kinevezések tekintetében az Alkotmánybíróságnál indított fellebbezési eljárás alkalmazása formájában.

Egyes tagállamokban továbbra is kihívások övezik a magas igazságügyi pozíciókba történő kinevezést és a bírósági elnöki tisztségek betöltését. [Lettországbán](#) sor került ugyan egy legfelsőbb bírósági álláshely betöltésére, ugyanakkor nem történtek lépések a jövőbeli kinevezések indokolatlan politikai befolyásolása elleni megfelelő biztosítékok bevezetésére. Ugyanígy [Ausztriában](#) sem tettek lépéseket annak biztosítására, hogy a bírói kar szerepet kapjon a közigazgatási bíróságok (al)elnökeinek kinevezésében. [Litvániában](#) a bírói kinevezések átláthatóságára vonatkozó további biztosítékok megerősítését szorgalmazzák. [Svédországbán](#) – bár megtették az első lépéseket az ülnökök függetlenségével kapcsolatban – nem történt előrelépés annak biztosítása érdekében, hogy kinevezési rendszerük garantálja függetlenségüket.

[Montenegróban](#) a bírói kinevezések jelentős késedelme súlyos következményekkel járt az igazságszolgáltatási rendszerre nézve, bár most már csak a Legfelsőbb Bíróság elnökének kinevezése van hátra. [Szerbiában](#) továbbra is jelentős a betöltetlen bírói és ügyészi álláshelyek száma. [Észak-Macedóniában](#) a civil társadalom az indokolás és egyértelmű kritériumok hiánya miatt bírálta az ügyészek és bírák kinevezéséről szóló határozatokat.

A bírák és bíróságok függetlenségének különböző aspektusaival számos tagállamban foglalkoznak. [Olaszországbán](#) a Méltányos Adózás Minisztériuma azzal a céllal jött létre, hogy növelje az újonnan létrehozott adóügyi bíróságok Gazdasági és Pénzügyminisztériumtól való függetlenségét. [Hollandiában](#) vizsgálják a biztonsági intézkedések megerősítésének lehetőségeit az igazságszolgáltatási rendszer szervezett bűnözéssel szembeni rezilienciájának fokozása érdekében. [Máltán](#) megkezdődött a szakosodott törvényszékek függetlenségével kapcsolatban tartósan fennálló aggályok kezelése. A bírósági ügyelosztás a bírói függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó biztosítékokat is megkövetel az indokolatlan beavatkozás elkerülésére, amely többféleképpen is biztosítható, például az ügyek számítógépes algoritmus útján történő véletlenszerű elosztásával, vagy előre meghatározott rend alkalmazásával. [Portugáliában](#) új elektronikus rendszere hatékony alkalmazásával megerősítette az ügyelosztás átláthatóságát. [Magyarországon](#) az ügyelosztás átláthatósága a Kúria esetében javult, az alacsonyabb szintű bíróságoknál ugyanakkor továbbra is aggodalomra ad okot.

Néhány tagállamban aggályok merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy a politikai szféra vagy a végrehajtó hatalmi ág indokolatlan nyomást gyakorol az igazságszolgáltatásra, és a harmadik országokból érkező nyomásra vonatkozóan is vannak bizonyítékok. [Szlovákiában](#), [Olaszországbán](#) és [Spanyolországbán](#) aggályokat vetett fel annak kockázata, hogy a kormányok és politikusok nyilvános nyilatkozatai befolyásolhatják a bírói függetlenség iránti közbizalmat. Különös aggodalomra ad okot [Litvániában](#) a bírák orosz bíróságoktól eredő megfélemlítése. Ami a bővítési országokat illeti, [Albániában](#), [Szerbiában](#), valamint [Észak-Macedóniában](#) továbbra is komoly aggodalomra ad okot, hogy köztisztviselők vagy politikusok megkísérelnek nyomást gyakorolni az igazságszolgáltatási rendszerre, és beavatkozni annak működésébe.

Az ügyészi kar autonómiája és függetlensége fontos reformtéma

A nemzeti ügyészségek szervezete Uniószerint eltérő, és nincs egységes, valamennyi tagállamban érvényesülő modell. Az ügyészi kar autonómiáját ugyanakkor intézményi

biztosítékoknak kell garantálniuk, biztosítva, hogy az ügyészek beavatkozástól mentesen láthassák el szakmai feladataikat⁷⁰. Ez alapvető fontosságú a nemzeti és az uniós büntetőjog, valamint az EU pénzügyi érdekeinek védelme szempontjából.

Folytatódtak az ügyészi karra vonatkozó intézményi biztosítékok megerősítésére irányuló reformok, amelyek közül néhány a 2023. évi ajánlásokra válaszul született. [Lengyelországban](#) további lépések történtek az ügyészi kar kormánytól való függetlenségének biztosítása, valamint az igazságügyi miniszter hivatalának és a legfőbb ügyész hivatalának szétválasztása érdekében. [Csehországban](#) az ügyészségi reform a legfőbb ügyész és más főügyészek felmentésére vonatkozó biztosítékokra is kiterjedt. [Dániában](#) a kormány javaslatot nyújtott be a parlamentnek arra vonatkozóan, hogy a tisztség maximális hivatali idejének korlátozásával javítsa a legfőbb ügyész függetlenségének közvélemény általi megítélését.

[Máltán](#) folyamatban van a büntetőeljárások átadása a rendőrségtől a Legfőbb Ügyészségnek⁷¹. [Cipruson](#) a kormány a Jogi Hivatal tanácsadói és ügyészi szerepének szétválasztására irányuló jogszabályokat dolgoz ki, ami pozitív lépés az ügyészi kar függetlenségének megerősítése felé; emellett tervet jelentettek be arra vonatkozóan is, hogy bevezetik a legfőbb ügyészségnek a büntetőeljárás mellőzéséről vagy az eljárás megszüntetéséről szóló határozatai felülvizsgálatának lehetőségét. [Spanyolországban](#) a legfőbb ügyészre vonatkozó alapokmány reformját tervezik, amely kizárja az előző években politikai tisztséget betöltő személyeket a legfőbb ügyészi tisztségből, és megakadályozza, hogy a legfőbb ügyész az őt személyesen érintő ügyekben járjon el. [Szerbiában](#) az ügyészségről és az Ügyészi Főtanácsról szóló törvények lehetővé teszik az ügyészek számára, hogy a kötelező utasításokkal szemben panaszt nyújtsanak be; ennek célja az ügyészi autonómia erősítése.

Továbbra is különös figyelmet kap a végrehajtó hatalom azon hatásköre, hogy egyedi ügyekben utasítsa az ügyészeket. [Hollandiában](#), folytatódik a vita a végrehajtó hatalom azon hatáskörének megszüntetéséről, hogy egyedi ügyekben utasítsa az ügyészeket. [Németországban](#) javaslat született a szövetségi és tartományi szintű igazságügyi miniszterek azon jogkörének alkalmazására vonatkozó további biztosítékok bevezetéséről, hogy egyedi esetekben utasítsák az ügyészeket.

Számos kihívás azonban – ideértve a 2023. évi ajánlásokban tárgyalt kihívásokat is – továbbra is megoldásra vár. Az [Ausztriában](#) tervezett ügyészségi reform terén nem történt előrelépés, és nem született politikai megállapodás a szakértői csoport 2022-ben tett javaslatának továbbviteléről. [Szlovákiában](#) továbbra is aggodalomra ad okot a legfőbb ügyész azon hatásköre, hogy megsemmisítse az alacsonyabb rangú ügyészek határozatait. 2024-ben – a többek között az Európai Bizottság által felvetett komoly aggályok ellenére – a szlovák kormány feloszlatta a Különleges Ügyészséget, ami aggályokat vetett fel mind az ügyekre gyakorolt közvetlen hatás, mind pedig a hosszú távú strukturális hatás kapcsán amiatt, hogy veszélybe került a büntetőeljárások hatékonysága és autonómiája.

Az elszámoltathatóság biztosítása és a függetlenség megőrzése a bírák és ügyészek fegyelmi eljárásaiban

⁷⁰ Lásd a Velencei Bizottság ügyészségekkel kapcsolatos véleményeiből és jelentéseiből készült összeállítást ([CDL-PI\(2022\)023](#)).

⁷¹ Ez Málta helyreállítási és rezilienciaépítési tervének 6.3. mérföldkövében is szerepel.

Az EUB egyértelművé tette, hogy a fegyelmi eljárások nem alkalmazhatók az igazságszolgáltatás politikai ellenőrzésének eszközeként⁷². A biztosítékok közé tartoznak az egyértelmű szabályok, amelyek meghatározzák a fegyelmi vétségnek minősülő magatartást és az alkalmazandó büntetéseket. A fegyelmi eljárásokat független szerven keresztül kell lefolytatni, olyan eljárásokat követve, amelyek teljes mértékben védik az Alapjogi Chartában foglalt jogokat, különösen a védelemhez való jogot. A szabályoknak azt is biztosítaniuk kell, hogy a fegyelmi testületek határozatai bíróság előtt megtámadhatók legyenek⁷³.

A korábbi jogállamisági jelentésekben megfigyelt tendencia folytatódott: több tagállamban tettek olyan lépéseket, amelyek a fegyelmi eljárásokban a bírói függetlenség és az ügyészi autonómia fokozott biztosítékait célozzák. [Szlovéniában](#) előterjesztették a Bírói Tanácsról szóló törvénynek a bírákra vonatkozó fegyelmi keret átalakítását célzó módosítások tervezetét. [Csehországban](#) zajlik a fegyelmi eljárások reformjának parlamenti vitája. [Franciaország](#) új törvényt fogadott el a bírák jogállásának a fegyelmi rendszerre is kiterjedő reformjáról. [Máltán](#) várhatóan 2024 második felében kerül sor az ügyészekre vonatkozó fegyelmi rendszer megújításáról szóló vitára. [Lengyelországban](#) a lengyel helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében tett kötelezettségvállalásokkal összhangban sor került a bírákra alkalmazandó fegyelmi rendszer reformjára.

A bírói függetlenség hatékony védelme megköveteli a feddhetetlenség és pártatlanság kultúráját is. Jelenleg számos tagállamban folyik az igazságszolgáltatáson belüli feddhetetlenség előmozdítására irányuló szakpolitikák és gyakorlatok végrehajtása. Példaként [Horvátország](#) és [Svédország](#) említhető. [Belgiumban](#) a kormány úgy határozott, hogy nem terjeszt elő javaslatot arra vonatkozóan, hogy bevezessék a Nemzetbiztonsági Ügynökség valamennyi bíróra kiterjedő rendszeres biztonsági ellenőrzéseit. [Észak-Macedóniában](#) etikai kódexek vannak érvényben mind az ügyészekre, mind a bírákra vonatkozóan.

Az igazságszolgáltatás minőségének és hatékonyságának javítására irányuló erőfeszítések

Az igazságszolgáltatási rendszerek hatékonysága a jogok, a jogbiztonság és a jogállamiságba vetett közbizalom védelmének szükséges feltétele. A hatékony igazságszolgáltatási rendszer képes kezelni az ügyforgalmat, és indokolatlan késedelem nélkül hozza meg a határozatokat. A túlságosan hosszú eljárások és az ügyhátralék aláássák a polgárok és vállalkozások nemzeti igazságszolgáltatási rendszerekbe vetett bizalmát.

Több tagállamban vannak érvényben új hatékonyságjavító intézkedések. [Spanyolország](#) új intézkedéseket fogadott el az igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságának növelésére. [Franciaországban](#) a bírósági eljárások lerövidítésének tendenciáját tovább erősítik a peren kívüli megállapodást előmozdító új jogszabályok. [Csehországban](#) tovább javult a hatékonyság, különösen a közigazgatási ügyek hossza tekintetében, míg [Szerbiában](#) a polgári, kereskedelmi és büntetőügyek gyorsítása terén figyelhető meg pozitív tendencia.

Néhány lépés ellenére egyes tagállamok továbbra is régóta fennálló kihívásokkal szembesülnek az igazságszolgáltatási rendszerek hatékonysága tekintetében. A helyzet továbbra is aggodalomra ad okot [Máltán](#), [Horvátországban](#) és [Görögországban](#) annak ellenére, hogy mindegyikük új intézkedéseket hozott az eljárások időtartamának

⁷² A Bíróság erre az elvre emlékeztetett a lengyel legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsa ügyében (a C-204/21. sz., Bizottság kontra Lengyelország ügyben 2023. június 5-én hozott ítéletben) és a román igazságügyi felügyelet ügyeiben (a 817/21. sz., Inspeclia Judicială ügyben 2023. május 11-én, valamint a C-83/19. sz., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” és társai kontra Inspectia Judicială és társai ügyben 2021. május 18-án hozott ítéletben).

⁷³ A Bíróság 2018. július 25-i ítélete, LM, C-216/18 PPU, 67. pont.

csökkentésére. [Portugália](#) hasonló helyzetét azzal kapcsolatos aggályok súlyosbítják, hogy az általános büntetőeljárás kialakítására vonatkozó jogszabályok nem teszik lehetővé az összetett büntetőeljárások hatékony kezelését. [Olaszországban](#) a bírósági eljárások hossza továbbra is kedvező tendenciát mutat, de változatlanul komoly kihívást jelent. A bővítési országokat illetően a különféle ügytípusoknál az eljárás hossza továbbra is kihívást jelent [Albániában](#) és [Észak-Macedóniában](#)

A hatékony igazságszolgáltatási rendszernek megfelelő erőforrásokra, többek között az infrastruktúrába történő szükséges beruházásokra, valamint megfelelően képezett, jól képzett és megfelelően fizetett személyzetre van szüksége. Ezt több tagállam is felismerte, és többek között nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervében további forrásokat fordított az igazságszolgáltatási rendszerek rezilienciájának megerősítésére. [Dániában](#), [Franciaországban](#), [Svédországban](#) és [Finnországban](#) nőttek az igazságszolgáltatási rendszer rendelkezésére álló források. [Horvátországban](#) jelentős előrelépés történt a javadalmazás növelése terén, és az objektív javadalmazási kritériumok meghatározására irányuló jogalkotás várható. [Romániában](#) a Legfelsőbb Semmítő- és Ítélszék intézkedéseket hozott az igazságszolgáltatáson belüli bérkülönbségek kezelésére. [Lettországban](#) jelentősen nőtt a bírák és a bírósági alkalmazottak javadalmazása, bár a bírósági asszisztensek esetében továbbra is vannak fluktuációs problémák.

Más tagállamokban a javadalmazás szintje továbbra is kihívást jelent, ami gyakran eredményez hiányt és nehezen betölthető üres álláshelyeket. [Szlovéniában](#) lépések történtek a bírák és az ügyészek – 2012 óta nagyrészt változatlan – javadalmazásának emelésére, amire vonatkozóan a kormány részleges emelést javasolt, az Alkotmánybíróság pedig az erre vonatkozó ítéletének végrehajtási módjáról rendelkezett. [Németországban](#) történtek ugyan lépések az igazságszolgáltatás rendelkezésére álló általános források kiegészítésére, a bírák javadalmazásának szintje azonban továbbra is kihívást jelent. [Csehországban](#) a béremelések csökkentése érdekében módosították a bírák fizetésének meghatározására szolgáló módszert, és változatlanul problémás a bírósági és ügyészségi asszisztensek fizetése. [Hollandiában](#) az igazságszolgáltatásban tapasztalható munkaerőhiány és munkateher-problémák kezelésére irányuló konkrét ajánlások vitája zajlik. [Litvániában](#) a bírák pozitívan értékelik a bírói fizetések reformját, ugyanakkor továbbra is aggodalomra ad okot a bírósági személyzet és az ügyészek javadalmazása. [Ciprus](#), [Portugália](#) és [Románia](#) számára nehézséget okoz a munkaerő-felvétel az igazságszolgáltatási rendszer különböző területein. [Magyarországon](#) a bírák és a bírósági személyzet javadalmazása tovább romlott a magas infláció miatt. A bővítési országok hasonló erőforráshiánnyal küzdenek. [Szerbiában](#) folyamatban van az igazságszolgáltatás emberi erőforrásaira vonatkozó stratégia (2022–2026) végrehajtása, azonban kihívás az igazságszolgáltatási pályák alacsony vonzereje. A bírák és ügyészek fizetéséről szóló törvények módosítása [Észak-Macedóniában](#) nem terjedt ki ugyanennek a kihívásnak a kezelésére.

A személyzet létszámát illetően [Spanyolországban](#) új bírói álláshelyeket hoztak létre, míg [Olaszországban](#) jelentős javulás tapasztalható a bírák és az adminisztratív személyzet felvételében. [Belgiumban](#) tovább haladt a megfelelő erőforrások biztosítása az igazságszolgáltatási rendszer számára, miután a munkateher mérésére szolgáló eszköz megerősítette a strukturális erőforráshiányokat. [Albániában](#) fennáll annak a kockázata, hogy az igazságszolgáltatási rendszer általános erőforráshiánya negatívan befolyásolja az igazságszolgáltatás minőségét.

A digitalizációba való beruházás megerősítheti az igazságszolgáltatási rendszereket, hozzáférhetőbbé, ellenállóbbá és felkészültebbé teheti őket a jelenlegi és jövőbeli kihívásokkal való szembenézésre. Új digitalizációs kezdeményezések indultak

[Spanyolországban](#), [Horvátországban](#), [Olaszországban](#), [Írországban](#), [Franciaországban](#), [Hollandiában](#), [Máltán](#) és [Romániában](#). [Bulgáriában](#) egy új törvénytervezet az igazságszolgáltatás digitalizációjával kapcsolatos módosításokat irányoz elő az igazságszolgáltatási rendszerről szóló jogszabályban. [Észak-Macedónia](#), [Szerbia](#) és [Albánia](#) lépéseket tesz az ügykezelés digitalizálása érdekében, bár továbbra is vannak hiányosságok.

Az igazságszolgáltatáshoz való jog és az ügyvédek szerepe az igazságszolgáltatási rendszerben

Az ügyvédek és az ügyvédi kamarák kulcsszerepet játszanak az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés garantálásában, biztosítva az alapvető jogok, köztük a tisztességes eljáráshoz való jog védelmét. Számos tagállam tesz lépéseket a megbízható költségmentességi rendszerek és az ügyvédi segítség igénybevételének biztosítása érdekében. [Luxemburgban](#) reformot fogadtak el a költségmentesség hozzáférhetőbbé tétele érdekében. [Csehországban](#) és [Spanyolországban](#) a hozzáférés kiterjesztése érdekében módosították a költségmentességre vonatkozó rendelkezéseket. [Írországban](#) előrelépés történt a perköltségek csökkentése terén, és folyamatban van a polgári eljárásokra vonatkozó költségmentességi rendszer általános felülvizsgálata. [Litvániában](#) folyamatban van a költségmentességi rendszer reformja, és javultak a költségmentességet nyújtók részvételi feltételei. [Szlovákiában](#) folyamatban van a költségmentességhez való hozzáférés javítását célzó módosítások előkészítése. [Dániában](#) folyamatban van a költségmentességi rendszer felülvizsgálata. [Finnországban](#) 2025-ben megkezdődik a jogi szolgáltatásokkal foglalkozó nemzeti hatóság, amelyet azzal a céllal hoztak létre, hogy következetesebb és magas színvonalú jogi segítségnyújtást biztosítson. Az EU-n kívül [Albániában](#) átfogó jogi keretet alkalmaznak a költségmentességre vonatkozóan, és nőtt a kedvezményezettek száma.

Egyes tagállamok továbbra is kihívásokkal szembesülnek. [Bulgáriában](#) az Alkotmánybíróság megállapította, hogy alkotmányellenes a kötelező bírósági közvetítésről szóló törvény, amely 2024 júliusában teljes mértékben hatályba lépett. [Magyarországon](#) továbbra is aggodalomra ad okot a költségmentességi rendszer hatékonysága mind a polgári, mind a büntetőügyekben. [Ausztriában](#) a magas bírósági illetékekhez és a közigazgatási ügyekben a jogi tanácsadáshoz való hozzáféréshez kapcsolódóan is felmerültek bizonyos kihívások, az utóbbiak kezelése érdekében történtek lépések.

A hatékony igazságszolgáltatási rendszer megköveteli, hogy az ügyvédek szabadon végezhessek tanácsadási és képviselői tevékenységüket ügyfeleik számára. [Csehországban](#) a Parlament előtt van az ügyvédi titoktartás védelmét fokozó módosítás. Ezzel szemben a jogi hivatás képviselői [Belgiumban](#) az ügyvédi titoktartási kötelezettséggel kapcsolatos kihívásokról számoltak be, míg [Romániában](#) jogszabályban elismert jogaik és kiváltságaik érvényesítése ütközik nehézségbe. [Litvániában](#) az ügyvédek továbbra is aggályokat fogalmaznak meg a szakmai titoktartás érvényesülése kapcsán.

3.2. Korrupcióellenes keret

A korrupció rontja a közszolgáltatások nyújtását, megrendíti a polgárok és a vállalkozások közintézményekbe vetett bizalmát, a tisztességtelenség és igazságtalanság érzetét kelti, ezáltal pedig árt a jogállamiságnak. A korrupció elleni küzdelem átfogó megközelítése a megelőző és a büntető intézkedések kombinációján alapul. Ehhez szilárd jogi és intézményi keretre, hatékony nyomozásokra és büntetőeljárásokra, valamint a korrupcióellenes keret érvényesítésére irányuló egyértelmű politikai akaratra van szükség. Emellett átfogó és hatékony intézkedésekre van szükség a korrupció lehetőségének minimalizálása és a feddhetetlenség előmozdítása érdekében.

Korrupcióérzékelés az EU-ban

A korrupcióérzékelési index (CPI) eredményei⁷⁴ azt mutatják, hogy a nemzetközi szinten legelőkelőbb helyen álló 20 ország több mint fele uniós tagállam⁷⁵. A tagállamok között azonban továbbra is vannak különbségek, többek között az elmúlt évek tendenciái tekintetében is⁷⁶. A bővítési országok teljesítménye az átlagnál rosszabb⁷⁷.

A korrupcióról készített 2024. évi Eurobarométer felmérések⁷⁸ azt mutatják, hogy a korrupció továbbra is komoly aggályt jelent a polgárok és vállalkozások számára az EU-ban. 10 európaiból mintegy 7 (68 %) gondolja úgy, hogy országában széles körben elterjedt a korrupció, 10-ből több mint 4 (41 %) szerint pedig országában nőtt a korrupció. A polgárok 57 %-a véli úgy, hogy kormánya nem küzd eredményesen a korrupció ellen. Emellett a legtöbb európai vállalat (65 %) úgy ítéli meg, hogy a korrupció széles körben elterjedt a saját országában, a vállalatok fele (51 %) szerint pedig valószínűtlen, hogy hazájában elfognák vagy a rendőrségnek, illetve az ügyészségnek jelentenék a korrump személyeket vagy vállalkozásokat.

Nemzeti korrupcióellenes stratégiák és azok végrehajtása

A nemzetközi jog elismeri a hatékony korrupcióellenes politikák fenntartásának fontosságát⁷⁹. A nemzeti korrupcióellenes stratégiák biztosíthatják, hogy az országok átfogó, koherens és integrált megközelítést kövessenek, lehetővé téve a korrupcióellenes fellépés érvényesítését valamennyi érintett szakpolitikai ágazatban. Jelenleg szinte minden tagállam rendelkezik nemzeti korrupcióellenes stratégiával, bár ezek terjedelme eltérő. 2023 júliusa óta [Magyarország](#), [Görögország](#), [Olaszország](#), [Svédország](#) [Ausztria](#) aktualizálta nemzeti stratégiáját és/vagy cselekvési tervét,⁸⁰ [Portugália](#) pedig korrupcióellenes programot fogadott el. [Franciaország](#), [Finnország](#) és [Bulgária](#) megkezdte meglévő stratégiája felülvizsgálatát, az előkészítő felülvizsgálati folyamatok [Szlovéniában](#) haladnak, [Németországban](#) viszont egyelőre nem kezdődtek meg. [Észtországban](#) folytatódik a korrupcióellenes cselekvési terv hatékony és időben történő végrehajtása. [Máltán](#) késedelmet szenvedett a csalás és korrupció elleni nemzeti stratégia végrehajtásának nyomon követése.

⁷⁴ Transparency International (2024) <https://www.transparency.org/en/cpi/2022>.

⁷⁵ Az első 20 helyezett között 11 tagállam van, kettővel több, mint az előző évben. Három tagállam (Dánia, Finnország és Svédország) az index 100 pontos maximumából legalább 80 pontot ért el, míg más tagállamok (Hollandia, Németország, Luxemburg, Írország, Észtország, Belgium, Ausztria és Franciaország) pontszáma is 70 feletti. Az uniós átlag 100-ból (...) pont.

⁷⁶ 50 alatti pontszámot Románia (46), Bulgária (45) és Magyarország (42) kapott.

⁷⁷ 50 alatti pontszámok Montenegró (45), Észak-Macedónia (40), Albánia (36) és Szerbia (36) esetében adódtak.

⁷⁸ [Az Eurobarométer 548. sz. tematikus felmérése](#) a korrupcióról (2024) és [az Eurobarométer 543. sz. gyorsfelmérése](#) a vállalkozások korrupcióhoz való hozzáállásáról az EU-ban (2024). Az előző adatok az 534. sz. Eurobarométer tematikus felmérésből (2023) és az 524. sz. Eurobarométer gyorsfelmérésből (2023) származnak.

⁷⁹ Az Egyesült Nemzetek Szervezete Korrupció elleni Egyezménye (UNCAC) előírja a részes államok számára, hogy jogrendszerük alapelveivel összhangban dolgozzanak ki, hajtsanak végre vagy tartsanak fenn olyan hatékony, összehangolt korrupcióellenes politikákat, amelyek előmozdítják a társadalom részvételét, és tükrözik a jogállamiság, a közügyek és a köztulajdon megfelelő kezelése, a feddhetetlenség, az átláthatóság és az elszámoltathatóság elveit. A tagállamok mindegyike és az EU részes fele az egyezménynek. Lásd még [a korrupcióellenes stratégiákról szóló Kuala Lumpur-i nyilatkozatot](#).

⁸⁰ Jelenleg 20 tagállam rendelkezik célzott korrupcióellenes stratégiával vagy programmal, és szinte minden más tagállam esetében az egyéb nemzeti stratégiák és cselekvési tervek tartalmazznak korrupcióellenes elemeket.

A bővítési országok körében [Montenegró](#) elfogadta, [Szerbia](#) pedig jelenleg véglegesíti korrupcióellenes stratégiáját. [Észak-Macedóniában](#) a korrupcióellenes stratégiában vállalt intézkedések lassú végrehajtása a politikai elkötelezettség hiányára utal, míg [Albániában](#) a jelenlegi stratégia végrehajtása terv szerint halad, de csak korlátozott figyelmet fordítanak a magas kockázatú ágazatokra.

Az intézmények kapacitásának és a korrupció elleni küzdelem jogi keretének megerősítése

A korrupció elleni hatékony küzdelemhez szilárd jogi és közigazgatási keretre⁸¹, valamint a szabályok érvényesítését szolgáló erős és független intézményekre van szükség. Általánosságban elmondható, hogy az e jelentésben szereplő valamennyi tagállam és bővítési ország szilárd jogi kerettel rendelkezik, bár továbbra is vannak konkrét hiányosságok. A 2023. évi ajánlásokkal összhangban számos tagállam hajtott végre a korrupció elleni küzdelem megerősítésére szolgáló büntetőjogi reformokat. [Ausztria](#) kiterjesztette a vesztegetés bűncselekménye hatályának a közhivatalra pályázó tisztviselőkre, és a korrupciós bűncselekményekre vonatkozóan további szankciókat vezetett be, például a közhivatal betöltésének tilalmát. [Görögország](#) megerősítette a vesztegetésért való büntetőjogi felelősségre vonatkozó rendelkezéseket, [Horvátország](#) pedig megerősítette a köztisztviselők megvesztegetésére vonatkozó jogszabályokat azzal, hogy kiterjesztette a jogi személyek felelősségének hatályát, és növelte a jogi személyekre vonatkozó szankciók mértékét. [Németország](#) törvényt fogadott el, amely szigorította a parlamenti képviselők bevonásával folytatott befolyással üzérkedésre vonatkozó rendelkezéseket. Más tagállamokban továbbra is vannak hiányosságok, különösen a külföldi hivatalos személy megvesztegetése tekintetében. [Svédországban](#) vizsgálóbizottság elemzi a külföldi hivatalos személy megvesztegetése bűncselekményének továbbra is korlátozott jogi fogalommeghatározásait, míg [Finnországban](#) egyelőre nem kezdődött meg a külföldi hivatalos személy megvesztegetése bűncselekményének felülvizsgálata.

Egyes tagállamokban ugyanakkor fennáll a veszélye annak, hogy egyes büntetőjogi reformok aláássák a korrupció elleni küzdelmet. A [Szlovákiában](#) a közelmúltban végrehajtott büntetőjogi reform számos komoly aggályt vet fel, és utóbb további módosításon esett át. A korrupciót és a korrupcióval kapcsolatos bűncselekményeket sújtó szankciók mérséklése, a korrupciós bűncselekményekre vonatkozó elévülési idők lerövidítése, valamint a Különleges Ügyészség megszüntetése a korrupció elleni küzdelem gyengülésének veszélyével jár. [Olaszországban](#) a hivatali visszaélés bűncselekményét hatályon kívül helyező és a befolyással üzérkedés bűncselekményének hatályát korlátozó új törvény hatással lehet a csalás és a korrupció felderítésére és kivizsgálására. Ami a bővítési országokat illeti, [Észak-Macedóniában](#) a büntető törvénykönyv közelmúltbeli módosításai gyengítették a jogi keretet, ami negatívan érintette a korrupció büntetőeljárás alá vonását, különösen a magas szinten elkövetett korrupciós ügyekben.

Egyes tagállamokban fontos fejlemények történtek a korrupcióellenes intézményi környezet javítása érdekében. [Bulgáriában](#) a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben előirányzott módon a korrupció elleni küzdelemmel és a jogellenes vagyoni eszközök elkobzásával foglalkozó bizottságot két külön szervre (a korrupcióellenes bizottságra és a jogellenes

⁸¹ A nemzetközi normák elsősorban az alábbiak: az ENSZ Korrupció elleni Egyezménye; az Európa Tanács korrupcióról szóló büntetőjogi egyezménye és korrupcióról szóló polgári jogi egyezménye; a nemzetközi kereskedelmi ügyletekben külföldi hivatalos személyek megvesztegetése elleni küzdelemről szóló OECD-egyezmény. Uniós szinten a Bizottság 2023. május 3-án javaslatot tett a korrupció elleni küzdelemről szóló irányelvre (COM(2023) 234 final), amelynek célja az uniós büntető igazságszolgáltatási keret aktualizálása és megerősítése.

vagyoni eszközök elkobzásával foglalkozó bizottságra) osztották fel a korrupcióellenes intézményi keret előmozdítása érdekében. [Lengyelország](#) a beavatkozással kapcsolatos korábbi aggályok kezelése érdekében azt tervezi, hogy felszámolja Központi Korrupcióellenes Irodáját, és annak erőforrásait és hatásköreit a rendőrség Központi Nyomozóirodájára ruházza át.

A korrupció elleni hatékony küzdelemhez elengedhetetlen, hogy a bűnüldöző hatóságok, az ügyészségek és általában véve az igazságszolgáltatás képesek legyenek érvényesíteni a korrupció elleni büntetőjogi rendelkezéseket. A szakosodásnak, a szakértelemnek és a megfelelő létszámnak lépést kell tartania az egyre összetettebbé váló korrupciós bűncselekményekkel. [Cipruson](#), [Máltán](#) és [Portugáliában](#) lépéseket tettek a nyomozó hatóságok erőforrásainak növelésére; [Luxemburg](#) tervezi ugyanezt. Másfelől viszont aggályok merültek fel mind az erőforrások általános szintjével, mind a szakosodás fokával kapcsolatban [Szlovákia](#) és [Írország](#) tekintetében. Hasonló hiányosságokra derült fény [Montenegróban](#) és [Szerbiában](#) a szakosodott korrupcióellenes ügyészségek kapcsán.

A korrupció elleni küzdelem szempontjából kulcsfontosságú a bűnüldöző hatóságok és más szervek, például a pénzügyi információs egységek, valamint az adóügyi, ellenőrzési, versenyjogi és egyéb közigazgatási hatóságok közötti együttműködés, az információkhoz való hozzáférés, valamint az adatbázisok és nyilvántartások összekapcsolása. [Spanyolországban](#) erősödik az együttműködés; a csalás elleni ügyészségek között külön megállapodás jött létre. [Olaszországban](#) a különböző nemzeti rendőri szervek és ügyészségek, az adóhatóságok és a nemzeti korrupcióellenes hatóság közötti együttműködés hatékony, az informatikai eszközökbe és az interoperabilitásba történő fontos beruházások a bűnüldöző hatóságok javát szolgálják. [Írországban](#) a magas rangú képviselők fóruma rendszeresen ülésezik, hogy megkönnyítse a rendőrség és az ügyészségek, valamint a korrupció megelőzésével és leküzdésével foglalkozó egyéb nemzeti szolgálatok közötti koordinációt és információcserét. Más tagállamokban kihívások merültek fel. A [ciprusi](#) számvevőszék arról számol be, hogy egyes ellenőrzött hatóságok nem közölnek releváns információkat (bizonyos esetekben még a rendőrség sem). [Magyarországon](#) az új Integritás Hatóság a gyakorlatban akadályokba ütközik, különösen akkor, ha más állami szervekkel való együttműködésre kell támaszkodnia.

A nemzeti hatóságok és az Európai Ügyészség (EPPO) közötti együttműködés a beszámolók szerint összességében jó a részt vevő tagállamokban. [Lengyelország](#) és [Svédország](#) 2024-ben csatlakozott az Európai Ügyészséghez⁸². 2024 vége előtt lezárul annak előkészítése, hogy az Európai Ügyészség mindkét országban működőképesé váljon. Az EU-n kívül [Albánia](#), [Montenegró](#) és [Észak-Macedónia](#) munkamegállapodást kötött az Európai Ügyészséggel, erre [Szerbia](#) esetében egyelőre nem került sor.

A nyomozások és büntetőeljárások előtt álló akadályok felszámolása és a magas szinten elkövetett korrupcióval kapcsolatos eredmények javítása

A polgárok korrupcióval kapcsolatos hozzáállásáról szóló Eurobarométer tematikus felmérés szerint az európaiak mintegy kétharmada (65 %) gondolja úgy, hogy a magas szinten elkövetett korrupciós ügyeket nem megfelelően folytatják le⁸³. A korrupciós ügyek hatékony kivizsgálását és büntetőeljárás alá vonását gátolhatják jogi hiányosságok, például a mentességek feloldására irányuló túlságosan nehézkes vagy nem egyértelmű eljárások vagy a

⁸² Lengyelország február 29-én, Svédország pedig július 17-én csatlakozott.

⁸³ [Az Eurobarométer 548. sz. tematikus felmérése](#) a polgárok korrupcióhoz való hozzáállásáról az EU-ban (2024).

rövid elévülési idők. Ezek az akadályok különösen károsak lehetnek az összetett korrupciós ügyeknél, ahol egy ügy felépítése gyakran időigényes. [Romániában](#) az elévüléssel kapcsolatos kérdésekre adott késedelmes jogalkotási válasz továbbra is számos korrupciós ügy lezárásához és az ítéletek megsemmisítéséhez vezetett. [Olaszországban](#) az elévülési idő javasolt módosításai – korrupciós ügyekben is – csökkenthetik a bűncselekményekkel kapcsolatos bírósági eljárások lefolytatásához rendelkezésre álló időt. [Szlovéniában](#) a büntetőeljárás törvénykönyv közelmúltbeli módosításai korlátozzák bizonyos nyomozati intézkedések alkalmazásának lehetőségeit, és megnehezíthetik a korrupció hatékony nyomozását és büntetőeljárás alá vonását.

A 2023. évi jogállamisági jelentés megállapította, hogy egyes tagállamokban a büntetőeljárások hosszának csökkentésére irányuló reformokra van szükség a jogerős bírósági határozatok meghozatala terén elért eredmények javítása érdekében, különösen a magas szinten elkövetett korrupciós ügyekben. [Horvátországban](#) lépéseket tettek a korrupciós bűncselekmények nyomozásának és büntetőeljárás alá vonásának hatékonyabbá tételére; a büntetőeljárás törvénykönyv és a szakosodott korrupcióellenes ügyészségről szóló törvény felülvizsgálata még nem zárult le. [Csehországban](#) a magas szinten elkövetett korrupciós ügyek továbbra is figyelmet érdemelnek az egyes eljárások terén tapasztalható késedelmek miatt. [Spanyolországban](#) egyelőre nem kezdődött meg a büntetőeljárás törvénykönyv reformja, amely egyúttal növelheti a magas szinten elkövetett korrupciós ügyek kezelésének hatékonyságát is.

Néhány tagállam folytatja korrupció, ezen belül a magas szinten elkövetett korrupció kivizsgálása, büntetőeljárás alá vonása és szankcionálása terén elért eredményeinek megszilárdítását⁸⁴. [Ausztriában](#), [Lettországban](#), és [Romániában](#) továbbra is hatékony a magas szinten elkövetett korrupció nyomozása. Új lendületet kapott a magas szinten elkövetett korrupciós ügyek kivizsgálása [Lengyelországban](#), ahol számos nagyszabású korrupciós ügy van folyamatban. [Franciaországban](#) továbbra is jelentős eredmények születtek a magas szinten elkövetett korrupciós bűncselekmények büntetőeljárás alá vonása és elbírálása terén. [Görögországban](#) erőfeszítések történtek az eredmények javítása érdekében, többek között a magas szinten elkövetett korrupcióra is kiterjedő korrupciós statisztikák gyűjtése során azonosított kihívások kezelése révén. [Szlovéniában](#) jelentősen nőtt a korrupciós ügyekben hozott elsőfokú bírósági ítéletek száma, és csaknem megduplázódott a bűnösséget megállapító ítéletek száma, egyidejűleg folyamatban vannak a rendőrségi döntéshozatal esetleges magas szintű politikai befolyásolásával kapcsolatos vizsgálatok.

Más tagállamokban még nem mutattak fel érdemi – visszatartó erejű szankciókkal és jogerős ítéletekkel járó – eredményeket a magas szinten elkövetett korrupciós ügyek kivizsgálása és büntetőeljárás alá vonása terén. Ez a helyzet például [Bulgáriában](#) és [Máltán](#). [Szlovákiában](#) a magas szinten elkövetett korrupció elleni küzdelem érdemi eredményeit akadályozza a korrupciós nyomozók és ügyészek közötti koordináció folytatólagos hiánya, valamint az, hogy a legfőbb ügyész hatáskörrel rendelkezik a korrupciós nyomozások és büntetőeljárások megszüntetésére. [Magyarországon](#) néhány magas szinten elkövetett korrupciós ügy a vádemelés szakaszába ért, de ilyen ügyekben továbbra is ritkán születik ítélet, és változatlanul komoly aggodalomra ad okot a magas rangú tisztviselőket és közvetlen körüket érintő korrupciós vádak kivizsgálása és büntetőeljárás alá vonása.

⁸⁴ Amint azt a 2020. évi jogállamisági jelentés megjegyezte, a valamennyi tagállamra kiterjedő egységes, naprakész és konszolidált statisztikák hiánya megnehezíti a korrupciós bűncselekményekkel kapcsolatos nyomozások és büntetőeljárások sikerének összehasonlító nyomon követését. Az értékelés a tagállamok által szolgáltatott adatokon alapul.

[Montenegróban](#) a magas szinten elkövetett korrupciós ügyekben folytatott nyomozások és büntetőeljárások terén elért eredmények stabilak, de a bírósági eljárások és a jogerős határozatok hiánya hozzájárul a közvélemény azon megítéléséhez, hogy az elkövetők nem büntethetők. [Észak-Macedóniában](#) az erőforrások szűkössége és a nemzeti hatóságok közötti együttműködés hiánya akadályozza a korrupció hatékony büntetőeljárás alá vonását, és akadályozza a magas szinten elkövetett korrupciós ügyek tekintetében az érdemi eredmények elérését. [Albániában](#) a korrupció miatt nyomozás és büntetőeljárás alá vont, majd elítélt személyek száma, de egy közelmúltban elfogadott amnesztiatörvény aggodalomra ad okot. [Szerbiában](#) az elmúlt évben nőtt a magas szinten elkövetett korrupciós ügyekben hozott jogerős ítéletek száma, de további javulásra van szükség ahhoz, hogy meggyőző eredményeket lehessen felmutatni a nyomozások, a vádemelések és a jogerős ítéletek terén.

A szervezett bűnözést előmozdító korrupció elleni küzdelem

A korrupció megkönnyíti a bűnözői tevékenységet, és egyaránt érinti a magán- és az állami szektort. A szervezett bűnözésnek a közszolgálatba, a bűnüldözésbe és az igazságszolgáltatásba való beépülésével és e területek jogtalan befolyásolásával kapcsolatos korrupciós kockázatok kezelése több tagállamban egyre nagyobb prioritást jelent a hatóságok számára. [Hollandiában](#) stratégiai prioritás annak megakadályozása, hogy a szervezett bűnözői csoportok a korrupció révén beszivárognak a közszolgálatba és a rendőrségbe. 2020 óta folyamatban van a bomlasztó hatású szervezett bűnözés elleni küzdelemre irányuló program, amelynek keretében több ágazatban (köztük a kikötőkben és a helyi önkormányzatoknál) vezettek be kockázatértékeléseket és a sebezhetőségek kezelését célzó intézkedéseket. [Svédország](#) a szervezett bűnözés beszivárgásának kockázatos területeire és tényezőire összpontosít. [Belgium](#) számos intézkedést hoz a kábítószer-kereskedelemhez és a szervezett bűnözői csoportokhoz kapcsolódó korrupció elismerten fontos jelenségének kezelésére.

A közszektorbeli feddhetetlenség előmozdítása és az összeférhetlenség megelőzése

Az átlátható és elszámoltatható irányítási és feddhetetlenségi keretek jelentik a legjobb védelmet a korrupcióval szemben. Ezért a hatékony korrupcióellenes megközelítések gyakran az átláthatóság, az etika és az integritás javítását célzó intézkedésekre, valamint az olyan területek szabályozására épülnek, mint az összeférhetlenség, a lobbizás és a forgóajtó-jelenség⁸⁵.

Összeférhetlenség akkor merül fel, ha a tisztviselőnek olyan magán- vagy szakmai érdekeltsége van, amely akadályozhatja feladatai pártatlan és tárgyilagos ellátását⁸⁶. Néhány tagállam – szintén a 2023. évi ajánlásokat követően – további lépéseket tett az összeférhetlenség szabályozása érdekében. [Csehországban](#) jogszabályt fogadtak el az összeférhetlenségi rendszer kiszélesítéséről, beleértve a választott tisztviselők médiatulajdonlásának teljes tilalmát, bár az online média továbbra sem tartozik e jogszabály hatálya alá. [Szlovéniában](#) folyamatban van az összeférhetlenség és a hivatali összeférhetlenség felügyeletére vonatkozó jogszabályok felülvizsgálata. Más tagállamok továbbra is kihívásokkal néznek szembe. [Olaszországban](#) egyelőre nem kezdődött meg a politikai tisztséget betöltő személyek összeférhetlenségére vonatkozó átfogó jogalkotási folyamat. [Spanyolországban](#) a 2021 óta folyó munka ellenére nem történtek további lépések a köztisztviselőkre vonatkozó összeférhetlenségi szabályok javítása terén. Ami a bővítési országokat illeti, [Albániában](#) a köztisztviselőkre vonatkozó összeférhetlenségi szabályok

⁸⁵ JOIN(2023) 12 final, 4. o.

⁸⁶ Lásd az Európa Tanács Rec(2000)10. sz. ajánlását a köztisztviselők magatartási kódexeiről.

hiányosak és nincsenek összhangban az európai normákkal, [Észak-Macedóniának](#) pedig szigorítania kell az összeférhetetlenségi szabályok megsértésének rendszerét.

A vezető kormánytisztviselőkre és a parlamenti képviselőkre gyakran külön feddhetetlenségi szabályok vonatkoznak, emellett számos tagállamban vannak érvényben magatartási kódexek. Fontos, hogy e szabályok gyakorlati végrehajtását rendszeres ellenőrzésnek és értékelésnek vessék alá. [Belgiumban](#) a szövetségi köztisztviselőkre vonatkozó miniszteri magatartási kódexet kiterjesztették a miniszteri kabinetek valamennyi tagjára. [Észtországban](#) digitális eszközöket fejlesztenek és alkalmaznak, amelyek az integritásra vonatkozó meglévő szabályok jobb végrehajtását szolgálják. [Görögországban](#) folytatódott a parlamenti képviselőkre és a kormánytagokra vonatkozó magatartási kódexek kidolgozása.

[Portugáliában](#) a kormányra és a magas rangú tisztviselőkre alkalmazandó új magatartási kódexet is elfogadtak, amely kifejezetten utal a kódex megsértése esetén történő felmentés lehetőségére, és előírja egy korrupciós kockázatmegelőzési terv létrehozását. Más tagállamokban továbbra is hiányosságok mutatkoznak. [Bulgáriában](#), a feltárt súlyos hiányosságokra tekintettel munkacsoportot hoztak létre a felsővezetői tisztségekre vonatkozó magatartási kódex kidolgozására. [Finnországban](#) továbbra sem létezik külön magatartási kódex a miniszterek számára. [Montenegróban](#) – bár számos intézmény rendelkezik külön magatartási kódexszel – a kormányzati kódex hatástalan, mivel a fegyelmi intézkedéseket tartalmazó törvény elfogadása egyelőre nem kezdődött meg.

Az átlátható lobbitevékenység biztosítása és a forgóajtó-jelenség szabályozása

Ahhoz, hogy a lobbizás a politikai részvétel legitim cselekménye legyen, a döntéshozatal elszámoltathatóságának és inkluzivitásának támogatása, valamint a jogtalan és leplezett befolyásolás korlátozása érdekében az átláthatóságra és a feddhetetlenségre vonatkozó szigorú követelményekkel kell társulnia⁸⁷. A nem megfelelően szabályozott lobbitevékenység a külföldi beavatkozás előtt is utat nyithat.

Egyes tagállamok felülvizsgálták a lobbitevékenység átláthatóságára vonatkozó szabályait, szintén a 2023. évi ajánlásokkal összhangban. Szigorúbb szabályok léptek hatályba [Németországban](#) a lobbinyilvántartásra vonatkozóan, amelyre kiterjesztett átláthatósági követelmények vonatkoznak, emellett lépések történtek a jogalkotási lábnyom bevezetésére is. [Horvátországban](#) egy új törvénnyel bevezették az elektronikus lobbinyilvántartást, egyúttal korlátozták a lobbitevékenységet, valamint szabályokat írtak elő az ellenőrzésre, a végrehajtásra és a szankciókra vonatkozóan. [Finnországban](#) új jogszabályi rendelkezések írják elő a lobbitevékenységek rögzítését az új átláthatósági nyilvántartásban. [Cipruson](#), [Írországban](#), [Litvániában](#) és [Lettországban](#) a lobbitevékenységre vonatkozóan új rendelkezések léptek hatályba, illetve megkezdődött azok végrehajtása, [Belgiumban](#), [Csehországban](#) és [Portugáliában](#) pedig folytatódott az új jogi szabályozással kapcsolatos egyeztetések. [Csehország](#) és [Portugália](#).

Más tagállamokban további fejlesztésekre van szükség. [Franciaországban](#) hatályba léptek a lobbisták nyilvántartására vonatkozó iránymutatások, és további tervezetek kerültek a Parlament elé, ugyanakkor a lobbitalálkozók magas rangú tisztviselők általi nyilvánosságra hozatalával kapcsolatos aggályok változatlanul is fennállnak. [Luxemburg](#) az átláthatóság növelése érdekében felülvizsgálta a parlamenti képviselők magatartási kódexét, a

⁸⁷ OECD (2021), Lobbying in the 21st century (Lobbizás a 21. században). OECD (2010), A Tanács ajánlása a lobbizás átláthatóságának és integritásának alapelveiről; Az Európa Tanács lobbitevékenység átláthatóságára vonatkozó normái, CM/Rec(2017)2. sz. ajánlás; OECD: [Ajánlás a lobbitevékenység és a befolyásolás átláthatóságáról és integritásáról](#) (2024).

nyilvántartásból megismerhető adatok részletessége azonban továbbra is korlátozott. A lobbitevékenység külön szabályozása továbbra is hiányzik [Szlovákiában](#) és [Olaszországban](#), a meglévő jogi szabályozás pedig javítható lenne [Ausztria](#), [Lengyelország](#), [Magyarország](#) és [Hollandia](#) esetében. [Romániában](#) változatlanul hiányoznak a parlamenti képviselők lobbitevékenységére vonatkozó szabályok, ugyanakkor történt némi előrelépés a kormányképviselőkre vonatkozó lobbiszabályok érvényesítésével kapcsolatban.

A köz- és magánszektorbeli tisztségek közötti „forgóajtó-jelenségre” vonatkozó szabályozás és végrehajtás az esetleges összeférhetlenségek kezelése érdekében továbbra is kiemelt figyelmet érdemel. [Németországban](#) a munkaviszony megszűnése utáni időszak tekintetében szigorúbb szabályok vonatkoznak a magas rangú tisztviselőkre, és szigorúbb átláthatósági normák vannak érvényben. [Portugáliában](#) a forgóajtó-jelenségre vonatkozó új jogszabály szigorúbb szankciókat vezetett be. [Svédországban](#) értékelték a kormány felső vezetői tisztségeire vonatkozó, a munkaviszony megszűnése utáni szabályokat, és javításokat javasoltak. [Finnországban](#) és [Hollandiában](#) folynak a megbeszélések a forgóajtó-jelenségre vonatkozó meglévő szabályok bevezetéséről vagy felülvizsgálatáról, [Olaszországban](#) pedig iránymutatások kidolgozása van folyamatban. Más tagállamokban lassabb az előrehaladás. [Magyarországon](#) a munkaviszony megszűnése utáni korlátozások és a várakozási időszakok széttagoltak és korlátozott hatályúak, de 2025-re tervezik az e területre vonatkozó jogalkotást. [Dániában](#) nem tettek lépéseket a miniszterek tekintetében a forgóajtó-jelenségre vonatkozó szabályok bevezetésére. [Észtországban](#) 2024-ben várhatók a forgóajtó-jelenségre vonatkozó konkrét iránymutatások, valamint az Etikai Tanács kidolgozás alatt álló, kockázatcsökkentésre vonatkozó utasításai.

[Észak-Macedóniában](#) egyelőre a jogi keret és a lobbinyilvántartások rendelkezésre állása ellenére sincsenek nyilvántartásba vett lobbisták. [Montenegróban](#) a közelmúltban fogadtak el új jogszabályt a lobbitevékenységről.

Vagyon- és érdekeltségi nyilatkozatok

A köztisztviselők vagyon- és érdekeltségi nyilatkozatai támogatják a közszféra átláthatóságát és elszámoltathatóságát, és fontos szerepet játszanak a feddhetetlenség előmozdításában és a korrupció megelőzésében. A legtöbb tagállam rendelkezik olyan szabályokkal, amelyek biztosítják, hogy az ilyen nyilatkozatok a politikai és végrehajtó hatalommal rendelkezők számára is kötelezők legyenek. E szabályok azonban igen eltérőek a közzétett információk köre, átláthatósága és hozzáférhetősége, illetve az ellenőrzés és végrehajtás hatékonysága tekintetében.

Néhány tagállamban pozitív fejlemények figyelhetők meg, amelyek a 2023. évi ajánlásokban tárgyalt kérdésekkel is foglalkoznak. [Görögországban](#) a vagyonyilatkozatokról szóló új törvény végrehajtása terv szerint halad: az ellenőrzések jelentős százaléka lezárult, többek között a kifejezetten erre a célra létrehozott elektronikus platform korszerűsítésének köszönhetően. [Cipruson](#) a bírói kar saját szabályozási keretet vezetett be a vagyonyilatkozatokra vonatkozóan, és mostanra valamennyi bíró az Alkotmánybírósághoz nyújtja be vagyonyilatkozatát. [Portugáliában](#) hatályba lépett az a reform, amelynek értelmében a politikai és vezető köztisztviselők vagyonyilatkozatainak nyomon követését és ellenőrzését a 2019-ben létrehozott átláthatósági szervre bízták.

Más tagállamok továbbra is kihívásokkal szembesülnek. [Belgiumban](#) a vagyonyilatkozási rendszer nem biztosítja a megfelelő ellenőrzést és átláthatóságot; ellenőrzést csak bünyügyi nyomozások keretében végeznek. [Dániában](#) nem történt előrelépés a felsővezetői tisztséget betöltő személyek által benyújtott vagyonyilatkozatok terén; hiányzik az ellenőrzés és a nyomon követés. [Luxemburgban](#) továbbra sincs hivatalos ellenőrzési rendszer a

vagyonyilatkozatok pontosságának ellenőrzésére. [Magyarországnak](#) további lépéseket kell tennie a vagyonyilatkozati rendszer javítása érdekében, többek között a felügyelet tekintetében is. [Írországban](#) nem haladt előre a vagyonyilatkozatok digitalizálása. A bővítési országokat illetően [Albániában](#) és [Szerbiában](#) a vagyonyilatkozati szabályok a tisztviselők viszonylag széles körét fedik le, ugyanakkor a hatékony ellenőrzés és végrehajtás terén hiányosságok tapasztalhatók.

A visszaélést bejelentő személyek védelme

A visszaélést bejelentő személyek védelme alapvető szerepet játszik a korrupció felderítésében és megelőzésében. A visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló uniós irányelv⁸⁸ átültetése számos tagállamban felülvizsgált vagy új jogszabályokhoz vezetett, amint azt a tavalyi jelentés is megállapította. 2023 júliusa óta több tagállamban is előrelépés történt a visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló jogszabályok terén⁸⁹.

A korrupciós ügyek bejelentése azonban továbbra is jelentős akadályokba ütközik a gyakorlatban, mivel az európaiak mindössze 43 %-a tudja, hol kell jelenteni a korrupciós eseteket, és az európaiak 28 %-a véli úgy, hogy a korrupciós eseteket nem jelentik, mivel a bejelentések értelmetlenek lennének, hiszen a felelősöket nem fogják megbüntetni⁹⁰. A vonakodás leküzdésére számos tagállam alkalmaz tájékoztató és figyelemfelkeltő eszközöket. [Hollandiában](#) például kampány népszerűsíti a tudatosságot, és az új bejelentési csatornák igénybevételére ösztönzi a visszaélést bejelentő személyeket. [Olaszországban](#) és [Cipruson](#) új iránymutatásokat és információs eszközöket dolgoztak ki a visszaélést bejelentő személyek támogatására. [Franciaországban](#) nem kormányzati szervezetekből álló konzorciumot hoztak létre, amelynek feladata, hogy tanácsot adjon a potenciális visszaélést bejelentő személyeknek. [Máltán](#) folyamatban van a bejelentett visszaélések feldolgozására szolgáló adatbázis és eszközök kifejlesztése.

A bővítési országok dolgoznak azon, hogy jogszabályaikat összehangolják az uniós vívmányokkal. [Montenegróban](#), az uniós vívmányokkal való összehangolás céljából módosították a visszaélést bejelentő személyek védelmére vonatkozó jogi rendelkezéseket, [Észak-Macedónia](#) kormánya pedig ugyanebből a célból aktualizálja a visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló törvényt.

A magas korrupciós kockázatú területek kezelése

Egyetlen ágazat vagy tevékenységi terület sem mentes a korrupciós kockázatoktól, de a közös, magas kockázatú területek – általában a jelentős közpénzek kezelésével, például a közbeszerzéssel, illetve a kritikus szolgáltatásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos területek – különös figyelmet érdemelnek. Kiszolgáltatott helyzetűnek tekinthetők az olyan ágazatok, mint az egészségügy, az energia, a várostervezés, valamint a regionális és helyi önkormányzatok. A korrupció szempontjából nagy kockázatot jelentő egyéb területek közé tartoznak a szervezett bűnözés fókuszpontjai, például a kikötők. További kockázatok a

⁸⁸ Az (EU) 2019/1937 irányelv az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről (HL L 305., 2019.11.26.).

⁸⁹ A visszaélést bejelentő személyekről szóló irányelv végrehajtásáról és alkalmazásáról szóló közelmúltbeli [jelentés](#) értékeli a tagállamok által bejelentett intézkedéseket, amelyek 2023. december 17-ig teljes átültetésről nyilatkoztak (COM(2024) 269 final).

⁹⁰ [Az Eurobarométer 548. sz. tematikus felmérése](#) a polgárok korrupcióhoz való hozzáállásáról az EU-ban (2024).

politikai pártok finanszírozása, valamint a befektetői állampolgársági⁹¹ és letelepedési programok⁹² területén merülnek fel.

A kockázatértékelési műveletek fontos eszközök a korrupcióellenes politika megalapozásához. [Csehország](#) korrupciós kockázatértékelési és kockázatmérési módszertant dolgozott ki a jövőbeli intézkedések megalapozása érdekében. [Hollandia](#) nemzeti kockázatértékelést indított, hogy azonosítsa a legnagyobb korrupciós fenyegetéseket nemzeti, tartományi és helyi szinten, emellett célzott figyelemfelkeltő kampányokat indított a magas kockázatú ágazatok számára. [Lettországban](#) a hatóságok kockázatértékelési módszertan kidolgozását tervezik. [Észtországban](#) elektronikus eszközt fejlesztettek ki a magánszektorban tapasztalható korrupciós kockázatok értékelésére.

Több tagállam fogadott el vagy mérlegel olyan reformokat, amelyek célja a politikai pártok finanszírozása átláthatóságának és felügyeletének növelése, többek között a demokratikus elszámoltathatóság támogatása és az illetéktelen külföldi befolyás megelőzése érdekében⁹³. [Hollandiában](#) új jogszabálytervezetet terjesztettek elő, amelynek célja az átláthatóság növelése és az olyan politikai pártok betiltása, amelyek egyértelmű és valós veszélyt jelentenek a demokratikus jogállamiság megrendítése vagy lerombolása tekintetében. [Németországban](#) a politikai pártok finanszírozására vonatkozó új rendszerben szabályozzák a pártszponzorálást és a pártkampányok rejtett finanszírozását. [Dániában](#) új törvény lépett hatályba a politikai pártok állami finanszírozásáról, ugyanakkor a politikai pártok magánfinanszírozásának fokozott átláthatóságára irányuló javaslatot egyelőre nem fogadták el. [Szlovéniában](#) az új szabályoktól azt várják, hogy a legnagyobb politikai pártok és az állami finanszírozás nagyobb hányadának gyakoribb ellenőrzését eredményezzék. [Csehországban](#) reform erősítette meg a politikai pártok finanszírozását felügyelő hivatalt.

Más tagállamok továbbra is kihívásokkal néznek szembe. [Belgiumban](#) a politikai pártok közötti megállapodás hiánya miatt megakadt a politikai pártok finanszírozásának régóta várt reformja. [Cipruson](#) a politikai jelöltek és pártok finanszírozásának ellenőrzése olyan hiányosságokra mutatott rá, amelyek jogalkotási eszközökkel történő kezelése még nem történt meg. [Olaszországban](#) változatlan az a gyakorlat, hogy az adományokat politikai alapítványokon és egyesületeken keresztül juttatják el, emellett egységes nyilvántartás sincs a párt- és kampányinformációkról, számos törvénytervezet parlamenti vitája pedig még mindig nem zárult le.

A tagállamok különböző intézkedéseket hoznak az egyéb magas kockázatú területeken fennálló korrupciós kockázatok csökkentése érdekében. [Franciaországban](#) a nagy közbeszerzési szerződésekkel kapcsolatban felmerült aggályok nyomán a parlamentben törvénytervezetet terjesztettek elő a tanácsadó cégek közpolitikai célú alkalmazásáról, továbbá a kormány ügynökséget hozott létre a nyilvánosság tájékoztatására, és törvényt terjesztett elő a tanácsadó cégek közpolitikai célú alkalmazásáról. [Olaszországban](#) az összes közbeszerzési és koncessziós szerződés teljes életciklusának digitalizálása fogja biztosítani a közbeszerzési szerződések nagyobb átláthatóságát. [Litvániában](#) ellenőrzések irányultak olyan

⁹¹ A Bizottság lépéseket tett az Unióban működő befektetői állampolgársági programok ellen, mivel az uniós polgárság előre meghatározott összegek vagy beruházások ellenében, az érintett tagállammal való tényleges kapcsolat nélkül történő megadása aláássa az uniós polgárság lényegét és sérti az uniós jogot. Ennek körében egy tagállamot a Bíróság elé utalt.

⁹² Közös közlemény a korrupció elleni küzdelemről, JOIN(2023) 12 final, 2023. május 3.

⁹³ 2023 decemberében a Bizottság ajánlást terjesztett elő az Unióban zajló választási folyamatok inkluzivitásáról és rezilienciájáról (C(2023) 8626). Az egyik pont arra ösztönözte a tagállamokat, hogy azonosítsák és orvosolják a harmadik országok részéről a nemzeti politikai pártoknak nyújtott adományokkal és egyéb finanszírozással kapcsolatos jogszabályaik esetleges hiányosságait.

magas kockázatú területekre, mint a közbeszerzés, az építésfelügyelet és a területrendezés. [Szlovénia](#) korrupciómegelőzési hatóságai lezárták az egészségügyi ágazat közbeszerzési eljárásainak felülvizsgálatát, és konkrét ajánlásokat fogalmaztak meg a hiányosságok orvoslására.

Ezek az ágazatok a bővítési országokban is fokozott kockázatot jelentenek. [Albániában](#) megállapítást nyert, hogy a haladást akadályozza a túlzottan összetett jogi keret, [Szerbiában](#) pedig számos olyan kivételt alkalmaznak a közbeszerzési jog alól, amelyek nincsenek összhangban az uniós vívmányokkal, és amelyeket széles körben használnak ki a meglévő közbeszerzési szabályok megkerülésére.

3.3. Médiapluralizmus és médiaszabadság

A szabad és pluralista médiakörnyezet alapvető fontosságú a jogállamiság szempontjából, mivel a szabad és független média fontos szerepet játszik a demokrácia őréként és a hatalom elszámoltatásában. A politikusok vagy az állam által a média felett gyakorolt nyomás vagy ellenőrzés aláássa a média szabadságát, valamint az emberek információkeresési, -szerzési és -közlési szabadságát. Az összeférhetetlenség és a mindössze néhány szereplő által uralt, erősen koncentrált piac is akadályozhatja a médiapluralizmust, különösen a szerkesztői függetlenség szigorú biztosítékainak hiányában.

Az EU szabályokat és normákat vezetett be a jogállamisági jelentések számos kulcsterületén, kezdve az újságírók biztonságával és védelmével, valamint a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek jelenségének kezelését célzó intézkedésekkel. A tömegtájékoztatás szabadságáról szóló európai rendelet (EMFA) többek között konkrét rendelkezéseket vezet be a média tulajdonviszonyainak átláthatóságára, az állami hirdetések átlátható és méltányos elosztására, valamint a közszolgálati média független működésére és a közszolgálati feladataik ellátásához szükséges pénzügyi források rendelkezésre állására vonatkozóan⁹⁴. Tekintettel arra, hogy ezek a rendelkezések relevánsak a tömegtájékoztatás szabadsága és a médiapluralizmus előmozdítása szempontjából, fontos, hogy a tagállamok a lehető leghamarabb megkezdjék e rendelkezések gyakorlatba való átültetését, többek között a vonatkozó jogállamisági jelentések ajánlásainak figyelembevételével, különösen azokban az esetekben, amikor a jogállamisági jelentésekben jelzett, a tömegtájékoztatás szabadságáról szóló rendelet (EMFA) hatálya alá tartozó kérdésekkel kapcsolatos aggályok több éve fennállnak, vagy ahol a helyzet romlásáról számoltak be.

A Médiapluralizmus Monitor valamennyi tagállam és a csatlakozásra váró országok többsége esetében az alábbi négy területre összpontosítva értékeli a médiaszabadságot és a médiapluralizmust fenyegető kockázatokat: a média szabadságának alapvető védelme, a piac pluralitása, a politikai függetlenség és a társadalmi befogadás szerepe a médiában. Az idei Monitor eredményei (MPM 2024) nem mutatnak jelentős változást az említett területeken, bár az egyes mutatókban némi eltérés volt tapasztalható. Az újságírói szakmára, a normákra és az újságírók védelmére vonatkozó mutató az előző évvel megegyező közepes kockázati pontszámot mutat, míg az újságírók digitális biztonsága tekintetében magasabb kockázati pontszám adódott. Az újságírók munkakörülményei és a közszolgálati médiairányítás függetlenségének hiánya számos országban továbbra is aggodalomra ad okot. Az idei átfogó rangsor öt kockázati sávra bontja az országokat: hét tagállam található a „közepes/magas kockázatú” sávban, míg az e jelentésben tárgyalt két tagállam és három bővítési ország a „magas kockázatú” sávban szerepel.

⁹⁴ A vonatkozó rendelkezéseket 2025. augusztus 8-tól kell alkalmazni.

A médiaszabályozók független működésének megerősítése

A nemzeti médiaszabályozók alapvető szerepet játszanak a médiapluralizmus fenntartásában, amennyiben funkcionálisan és ténylegesen függetlenek, és hatáskörüket pártatlan és átlátható módon, elegendő erőforrással gyakorolják. Valamennyi tagállam rendelkezik a médiaszabályozók hatáskörére és függetlenségére vonatkozó biztosítékokat meghatározó jogszabályokkal. Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv (AVMSD) és a tömegtájékoztatás szabadságáról szóló európai rendelet (EMFA) egyaránt tartalmaz követelményeket a médiaszabályozók számára: a kormánytól való függetlenség, pártatlanság, átláthatóság, elszámoltathatóság, megfelelő erőforrások, kinevezési és felmentési eljárások, valamint hatékony fellebbezési mechanizmusok⁹⁵.

A 2023. évi jogállamisági jelentés óta több nemzeti médiaszabályozó feladatait és hatásköreit bővítették és kiterjesztették, nem utolsósorban a digitális szolgáltatásokról szóló uniós jogszabály elfogadása miatt⁹⁶. Pozitív fejlemények figyelhetők meg [Spanyolországban](#), ahol megerősítették az audiovizuális médiát szabályozó hatóság felügyeleti funkcióját. [Svédországban](#) átszervezték a nemzeti szabályozó hatóságot, egy sor feladatot egyesítve azzal a céllal, hogy hatékonyabb szolgáltatásokat nyújtsanak. A bővítési országok közül [Montenegró](#) olyan jogi keretet hozott létre, amely átfogó szankcionálási eszközökkel ruházta fel a médiaszabályozót, többek között bírság kiszabására vonatkozó hatáskörrel a jogszabályok megsértése esetén.

Több tagállamban továbbra is aggályok merülnek fel a szabályozók függetlenségével vagy pártatlanságával kapcsolatban, ideértve a jelölési folyamatra vagy a szabályozók működésére gyakorolt indokolatlan politikai befolyással szembeni elégtelen biztosítékokat, mint például [Magyarország](#), [Szlovénia](#), [Horvátország](#), [Bulgária](#) és [Lengyelország](#) esetében. [Görögországban](#) további intézkedésekre került sor az erőforrások megerősítése érdekében, azonban változatlanul szükség van annak teljes körű vizsgálatára, hogy azok milyen mértékben elégségesek ahhoz, hogy a hatóság elláthassa a feladatait. A médiaszabályozók függetlenségének biztosítása terén a bővítési országok is kihívásokkal szembesülnek. [Szerbiában](#) a médiaszabályozó nem gyakorolja teljes mértékben a médiapluralizmus és a szakmai normák védelmére vonatkozó megbízatását, és komoly aggályok övezik a függetlenségét, míg [Albániában](#) a szabályozó politikai hovatartozása és vélt összeférhetetlensége kapcsán merülnek fel kérdések.

A média tulajdonviszonyainak fokozott átláthatósága

A média tulajdonviszonyainak átláthatósága – azáltal, hogy lehetővé teszi a felhasználók számára a megalapozottabb döntéshozatalt – közvetlenül kapcsolódik a tömegtájékoztatás szabadságához és a médiapluralizmushoz, mivel a médiatulajdonosok közvetlenül vagy közvetve ellenőrizhetik vagy befolyásolhatják a szerkesztői döntéseket és a közölt hírtartalmakat. Az európai szabványok kulcsfontosságú intézkedéseket⁹⁷ határoznak meg, az uniós jog pedig konkrét követelményeket tartalmaz⁹⁸. A legutóbbi jelentés óta kedvező

⁹⁵ A 2018. november 14-i (EU) 2018/1808 irányelv és a 2024. április 11-i (EU) 2024/1083 rendelet.

⁹⁶ Az (EU) 2022/2065 rendelet (2022. október 19.).

⁹⁷ A Miniszteri Bizottság CM/Rec(2018)11. sz. ajánlása a tagállamok számára a médiapluralizmusról és a médiatulajdon átláthatóságáról.

⁹⁸ Az uniós jogszabályok vonatkozó rendelkezéseket tartalmaznak: az (EU) 2018/1808 irányelvvel módosított 2010/13/EU irányelv (az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv); a tényleges tulajdonviszonyok átláthatóságára vonatkozó általános (nem ágazatspecifikus) kötelezettségek a pénzmosság elleni küzdelemről szóló irányelvekben (az (EU) 2018/843 irányelv és az (EU) 2015/849 irányelv). Az

fejlemények történtek [Írországban](#), [Görögországban](#) és [Spanyolországban](#), ahol létrehozták vagy kiterjesztették az online tulajdonosi nyilvántartásokat. [Észak-Macedóniában](#) a nyomtatott és a műsorszóró média köteles a tulajdonviszonyaira vonatkozó információkat közölni az audiovizuális médiát szabályozó szervvel, míg a digitális nemzeti média tulajdonosi nyilvántartása önszabályozó jelleggel működik. [Montenegróban](#) az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló új törvény kötelezi az audiovizuális szolgáltatókat, hogy tájékoztassák a médiaszabályozót a tulajdonviszonyaikról.

A média tulajdonviszonyainak átláthatóságával kapcsolatban korábban jelzett kihívások továbbra is fennállnak [Bulgáriában](#), [Csehországban](#), [Franciaországban](#), [Hollandiában](#) és [Cipruson](#). [Portugáliában](#) egy nagy horderejű ügy vitát váltott ki a jogszabályi keretről. [Albániában](#) a média tulajdonviszonyainak átláthatósága korlátozott, [Szerbiában](#) pedig a média tulajdonviszonyainak átláthatóbbá tételét célzó intézkedéseket még nem hajtották végre teljes mértékben, és a médiára gyakorolt politikai és gazdasági befolyás továbbra is aggodalomra ad okot.

A média megvédése a politikai nyomásgyakorlással és jogtalan befolyásolással szemben

A média függetlenségét alááshatja a politikai nyomás és a jogtalan befolyásolás. Ehhez különösen a közszolgálati média átpolitizálódásával szembeni erős biztosítékokra, valamint az állami hirdetések méltányos elosztására vonatkozó átlátható szabályokra van szükség. Az EMFA rendelkezései biztosítják a közszolgálati média független működését és a közszolgálati feladatellátáshoz szükséges pénzügyi források rendelkezésre állását. Előírja továbbá, hogy a tagállamok szakmai tevékenységük gyakorlása során tartsák tiszteletben a médiaszolgáltatók tényleges szerkesztői szabadságát és függetlenségét, és ne avatkozzanak be a médiaszolgáltatók szerkesztői politikáiba és döntéseibe, illetve ne kíséreljék meg azok befolyásolását.

Az állami hirdetések magukban foglalják azt, hogy a költségvetést a hatóságok és szervek azok minden szintjén reklám- és kampánycélra használják fel. Ha ennek elosztása nem átlátható és tisztességes, a tevékenység felhasználható politikai befolyás eszközeként és bizonyos médiaorgánumok előnyben részesítésére. E tekintetben az EMFA követelményeket határoz meg az elosztási kritériumokra és eljárásokra, valamint arra vonatkozóan, hogy a hatóságok vagy szervezetek évente tegyenek közzé információkat a felhasznált összegekről. Ennek a tagállamok a vonatkozó rendelkezések alkalmazásának kezdőnapjától kötelesek megfelelni. Egyes tagállamokban – nevezetesen [Ausztriában](#), [Bulgáriában](#) és [Szlovéniában](#) – pozitív lépésekre került sor a 2023. és 2022. évi jelentésben foglalt ajánlások nyomán is, ennek ellenére kihívások is maradtak. Nem történtek lépések az állami hirdetések átláthatóbb és méltányosabb elosztása érdekében [Magyarországon](#), [Horvátországban](#), [Máltán](#) és [Spanyolországban](#). [Albánia](#) nem rendelkezik átlátható elosztási rendszerrel az állami hirdetések tekintetében. [Montenegróban](#) a médiaorgánumoknak teljesített közszektorbeli kifizetésekről – beleértve az intézményi hirdetéseket is – korlátozottan állnak rendelkezésre információk. [Észak-Macedóniában](#) az államilag finanszírozott hirdetésekre vonatkozó új törvény bizonyos elemei aggályokat vetettek fel az érdekelt felek körében.

Míg a közszolgálati médiának nyújtott finanszírozás az egyes tagállamok hatáskörébe tartozik⁹⁹, európai normák és irányadó elvek léteznek a függetlenségre, a szabályozási és

EMFA valamennyi médiaszolgáltatót arra kötelez, hogy tegye közzé közvetlen, közvetett és tényleges tulajdonosainak kilétét.

⁹⁹ Mindaddig, amíg tiszteletben tartják az uniós kereskedelmi és versenyszabályokat. Lásd a Szerződésekhöz csatolt, a tagállamokban történő közcélú műsorszolgáltatás rendszeréről szóló 29. jegyzőkönyvet.

szakpolitikai keretre, a finanszírozásra, a kinevezésekre, az elszámoltathatóságra, az irányításra, az átláthatóságra és a nyitottságra vonatkozóan¹⁰⁰. Az EMFA hatálybalépésétől kezdve be kell tartani a közszolgálati média független működését biztosító rendelkezéseket, különösen a megfelelő, fenntartható és kiszámítható pénzügyi forrásokra vonatkozó biztosítékok előírása, valamint a vezetőségi kinevezések és felmentések átláthatóságának előmozdítása révén.

Számos tagállamban a nemzeti közszolgálati műsorszolgáltatók függetlenségének megerősítését célzó reformokról megállapodás született, vagy azok folyamatban vannak. Jogszabályalkotásra vagy egyéb pozitív lépésre került sor [Németországban](#), [Svédországban](#) és [Csehországban](#), míg a reformokkal kapcsolatos tárgyalások zajlanak vagy előkészítés alatt állnak [Ausztriában](#), [Cipruson](#), [Észtországban](#), [Finnországban](#), [Dániában](#), [Bulgáriában](#), [Hollandiában](#) és [Lengyelországban](#). [Romániában](#), [Máltán](#), és [Magyarországon](#) nem kerültek napirendre a közszolgálati média független irányításával és szerkesztői függetlenségével kapcsolatos aggályok. [Szlovákiában](#) 2024 júliusában törvényt fogadtak el a jelenlegi közszolgálati műsorszolgáltató megszüntetéséről és új szolgáltató létrehozásáról, ami aggályokat vetett fel a műsorszolgáltató jövőbeli függetlenségével kapcsolatban. [Olaszországban](#) – bár léteznek szabályok annak biztosítására, hogy a közszolgálati média független és plurális információkat szolgáltatson – továbbra is vannak kihívások az ország irányítási és finanszírozási rendszerének hatékonyságával kapcsolatban.

Ami a bővítési országokat illeti, bár [Albániában](#) és [Észak-Macedóniában](#) léteznek a közszolgálati média irányítását szabályozó jogi keretek, ezek a gyakorlatban nem védtek meg a közszolgálati médiát az átpolitizálódással szemben. [Észak-Macedóniában](#) instabil a finanszírozás. [Szerbiában](#) 2024 végére felülvizsgálatot terveznek a stabil finanszírozás biztosítása érdekében, ugyanakkor foglalkozni kell a szerkesztői autonómiával és a közszolgálati média pluralizmusával kapcsolatos kérdésekkel. [Montenegróban](#) a közszolgálati média közelmúltbeli jogi reformja várhatóan pozitív fejleményeket fog eredményezni mind az irányítás, mind a finanszírozás terén.

Az információkhoz való hozzáférés

A hatóságok birtokában lévő információkhoz való hozzáférés joga az egyik legfontosabb átláthatósági és elszámoltathatósági eszköz a civil társadalom és a polgárok számára, és alapvető fontosságú az újságírók számára a munkájuk elvégzéséhez. Több tagállamban, köztük [Észtországban](#), [Luxemburgban](#), [Ausztriában](#), [Bulgáriában](#) és [Finnországban](#) további kézzelfogható előrelépésre került sor. [Ausztriában](#) például elfogadták és alkotmányba foglalták az információs szabadságról szóló törvényt, amely elsőként biztosítja a hatóságoktól és az állami tulajdonú vállalatoktól kapott tájékoztatáshoz való jogot. Korlátozott előrelépés tapasztalható ugyanakkor több olyan tagállamban, ahol korábban problémák merültek fel, köztük [Spanyolországban](#), [Lengyelországban](#), [Németországban](#), [Görögországban](#), [Romániában](#) és [Máltán](#). [Olaszországban](#) a bírósági információk büntetőeljárások során történő nyilvánosságra hozatalára vonatkozó szabályok vetnek fel aggályokat, [Horvátországban](#) pedig – noha az újságírók esetében az ilyen információk nyilvánosságra hozatala nem bűncselekmény – az érdekelt felek továbbra is komoly kritikákat fogalmaznak meg, és folyamatos erőfeszítéseket tesznek a probléma kezelésére.

Az információhoz való hozzáférés joga az e jelentésben szereplő valamennyi bővítési országban jogilag biztosított, de az újságírók e jog gyakorlására való képessége a

¹⁰⁰ Az Európa Tanács CM/Rec(2012)1. sz. ajánlása a közszolgálati média irányításáról.

gyakorlatban gyakran jelentősen korlátozott. [Szerbiában](#) és [Montenegróban](#) az újságírók gyakran szembesülnek azzal, hogy a hatóságok megtagadják az információk kiadását.

Az újságírók biztonságának és védelmének javítása, valamint a jogi fenyegetések és a közéleti részvételt akadályozó, visszaélésszerű bírósági eljárások kezelése

Az újságírók továbbra is fizikai és jogi fenyegetésekkel szembesülnek, online lejárató kampányokkal és cenzúrával, amelyek mindkét esetben a biztonságukat is veszélyeztetik. Az újságírók biztonságáról szóló 2021. évi bizottsági ajánlásban¹⁰¹ ajánlott számos intézkedést több tagállamban javítani kell, amint azt egy 2024 májusában közzétett független tanulmány¹⁰² is kiemelte. Ezek közé tartozik a bűncselekmények hatékony és pártatlan nyomozása és büntetőeljárás alá vonása, a célzott képzés, az online fenyegetések és támadások kezelése, valamint a női újságírók, a kisebbségi csoportokhoz tartozó újságírók és az egyenlőséggel kapcsolatos kérdésekről tudósító újságírók biztonságának garantálása. Ami a pozitív fejleményeket illeti, több tagállam (és bővítési ország)¹⁰³ célzott cselekvési terveket fogadott el, és lépéseket tett az újságírók biztonságát előmozdító célzott támogató struktúrák létrehozására.

A közérdekű kérdésekkel foglalkozó újságírók és emberijog-védők zaklatásának sajátos formáját képezik a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek. Az újságírók közéleti részvételét akadályozó stratégiai perek egyik leggyakoribb hivatkozási alapja a rágalmozás. Az ilyen zaklatás általában az újságírók elhallgattatására, valamint a média és a véleménynyilvánítás szabadságára gyakorolt visszatartó hatás kiváltására irányul. 2024 májusa óta új uniós jogi rendelkezések vannak érvényben a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek visszaszorítása érdekében¹⁰⁴, a tagállamok pedig ösztönzést kaptak további intézkedések megtételére¹⁰⁵. Emellett az EMFA követelményeket vezetett be az újságírói források és a bizalmas kommunikáció hatékony védelmére, valamint biztosítékokat írt elő az intruzív megfigyelőszoftverek telepítésével szemben.

Miután a 2023. évi jelentés elismerte egyes tagállamok pozitív fejleményeit, mások is hoztak intézkedéseket a 2023. évi és a 2022. évi jelentésben megfogalmazott ajánlások nyomán. [Horvátországban](#) folytatódnak az újságírókat célzó közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel kapcsolatos figyelemfelkeltésre irányuló erőfeszítések, bár az előrehaladás korlátozott. [Litvániában](#) a kormány cselekvési tervet fogadott el az újságírók biztonságáról és védelméről, és tovább erősíti a visszaélésszerű perekkel szembeni védelmüket. [Luxemburgban](#) a kormány elkötelezte magát az újságírók biztonságának megerősítése

¹⁰¹ A 2021. évi ajánlás az újságírók biztonságáról (C(2021) 6650, 2021.9.16.).

¹⁰² Európai Bizottság, Tartalmak, Technológiák és Kommunikációs Hálózatok Főigazgatósága, Study on putting in practice by Member States of the recommendation on the protection, safety and empowerment of journalists – Final report (Tanulmány az újságírók védelmére, biztonságára és szerepvállalására vonatkozó ajánlás gyakorlati alkalmazásáról a tagállamban – Zárójelentés), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹⁰³ Bár az ajánlás címzettjei az uniós tagállamok, a tagjelölt országokat is ösztönzi arra, hogy kövessék a rendelkezéseit.

¹⁰⁴ Az (EU) 2024/1069 irányelv a közéletben részt vevő személyeknek a nyilvánvalóan megalapozatlan keresetekkel vagy visszaélésszerű bírósági eljárásokkal („közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel”) szembeni védelméről.

¹⁰⁵ A 2022. évi bizottsági ajánlás (C(2022) 2428, 2022. április 27.) a rágalmozásra, a képzésre, a figyelemfelkeltésre, a támogatási mechanizmusokra, az adatgyűjtésre, a bejelentésre és a nyomon követésre vonatkozó intézkedéseket tartalmaz. A Bizottság kapcsolatot tart a tagállamokkal az ajánlást követő intézkedéseikről szóló jelentés készítése céljából. Az Európa Tanács 2024 áprilisában [a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek alkalmazása elleni küzdelemről szóló ajánlást](#) fogadott el.

mellett, [Szlovéniában](#) pedig várhatóan új törvénytervezettel vezetnek be biztosítékokat az újságírók védelmére. [Cipruson](#) és [Máltán](#) ugyanakkor megakadtak a reformfolyamatok. [Szlovákiában](#) az újságírók biztonságának javítását célzó mechanizmusok terén tett előrelépés ellenére fokozódó aggodalom övezi a munkakörnyezetük romlását. [Montenegróban](#) és [Észak-Macedóniában](#) is szigorúbb szankciókat írnak elő az újságírókkal szembeni erőszakos cselekmények vagy megfélemlítés esetére.

Kifejezetten a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek jelentette fenyegetés, valamint a 2023. és 2022. évi ajánlásokra adott válasz tekintetében [Görögországban](#) és [Írországban](#) történt előrelépés a konkrét eljárási biztosítékok bevezetésére és/vagy a rágalmazásra vonatkozó jogszabályok felülvizsgálatára irányuló jogalkotási munka terén, ugyanakkor a rágalmazási szabályok reformja [Olaszországban](#) és [Szlovákiában](#) is megakadt. [Észak-Macedónia](#) jogszabály-módosításokat vezetett be, amelyek korlátozzák a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek médiaszervezetekkel és újságírókkal szembeni megindításának mozgásterét, és mérséklék a rágalmazás esetén kiszabható bírságokat.

3.4. A fékekkel és ellensúlyokkal kapcsolatos egyéb intézményi kérdések

Az intézményi fékek és ellensúlyok jól működő rendszere központi szerepet játszik a jogállamiságban, és kölcsönös ellenőrzési rendszert biztosít, amelynek keretében az egyik állami hatóság által gyakorolt hatáskör a többi hatóság ellenőrzése alá tartozik, még akkor is, ha ennek megszervezése a különböző nemzeti jogi és alkotmányos hagyományoktól függően változik. A nyílt jogalkotási folyamat és a jogalkotás minőségére való figyelem hosszú távú hatással van a jogállamiság biztosításának képességére. A jogalkotási folyamat stabilitása és minősége szintén kulcsfontosságú mutatója a beruházásvédelembe vetett bizalomnak. A civil társadalmi szervezetek és a független hatóságok, például a nemzeti emberi jogi intézmények, az esélyegyenlőségi szervek és az ombudsmanok az egészséges demokráciában nélkülözhetetlen elemei az ilyen fékeknek és ellensúlyoknak, ezért működési szabadságuk közvetlenül érinti a jogállamiságot.

A jogalkotási eljárás inkluzivitása, minősége és átláthatósága

Folytatódtak a jogalkotási folyamat minőségének, inkluzivitásának és átláthatóságának javítására irányuló erőfeszítések, többek között a 2023. évi ajánlásokban tárgyalt kérdések tekintetében. [Csehországban](#) csökkent a gyorsított jogalkotási eljárások alkalmazása, és új nyilvános digitális platform biztosítja a jogszabályokhoz való ingyenes hozzáférést. Hasonlóképpen [Írországban](#) is jelentősen visszaszorult az a gyakorlat, amelynél a jogalkotási javaslatok megvitatására jutó időt indítványok előterjesztésével rövidítették. [Franciaországban](#) számos eszközt vezettek be a polgárok jogalkotási folyamatban való részvételének növelésére. [Portugáliában](#) új intézkedéseket hoztak a jogalkotás átláthatóságának javítása érdekében, ugyanakkor a hatásvizsgálat szabályozása egyelőre nem kezdődött meg.

Néhány tagállam erőfeszítéseket tett a jogalkotási folyamat minőségének javítására; ezek egyelőre a korai szakaszban tartanak. [Horvátországban](#) a minőségi jogalkotásról szóló új törvény bevezette a hatásvizsgálatok és értékelések átfogó felülvizsgálatát, valamint a nyilvános konzultációkra vonatkozó további normákat. [Cipruson](#) új e-konzultációs platform hozott előrelépést az érdekelt felek jogalkotási folyamatban való részvételének megkönnyítésében, ugyanakkor az érdemi nyilvános konzultációhoz további intézkedésekre van szükség. [Luxemburgban](#) a jogalkotási folyamat inkluzívabb, különösen a kormány által kezdeményezett jogszabályok tekintetében, ugyanakkor továbbra is hiányosságok tapasztalhatók a parlamenti képviselők által előterjesztett törvénytervezetek terén.

[Lengyelországban](#) a kormány megkezdte a civil társadalom hatékonyabb bevonását a jogalkotással kapcsolatos konzultációkba, e megközelítést azonban meg kell szilárdítani. [Észak-Macedóniában](#) nemzeti elektronikus konzultációs rendszer működik, amely lehetővé teszi az érdekelt felek számára a nyilvános konzultációkban való részvételt, a platformon azonban nem minden jogszabálytervezetet tesznek közzé.

Számos tagállamban továbbra is fennállnak kihívások olyan területeken, mint a gyorsított eljárások túlzott alkalmazása vagy a jogalkotás általános minősége, valamint az érdekelt felekkel folytatott konzultáció. [Spanyolországban](#) vitát váltott ki a „Katalónia intézményi, politikai és társadalmi normalizálását célzó amnesztiáról szóló sarkalatos törvény”, amelyről a Velencei Bizottság – számos jogállamisági kérdést érintő – véleményt adott ki. A jogalkotás sürgősségi eljárás keretében történt, ami korlátozta a nyilvános konzultáció lehetőségét. [Bulgáriában](#) továbbra is kihívást jelent a jogalkotási folyamat minősége. [Magyarországon](#) a jogalkotás minősége és a jogszabályok gyakori változása továbbra is komoly aggodalomra ad okot. A jogbizonytalanság tovább súlyosbítja a kormány és a hatóságok önkényes, az egységes piacon működő vállalkozások működését akadályozó döntéseivel kapcsolatos aggályokat. [Franciaországban](#), [Észtországban](#) és [Olaszországban](#) aggályok merültek fel a gyorsított jogalkotási eljárások vagy sürgősségi rendeletek jelentős mértékű alkalmazásával kapcsolatban. [Szlovákiában](#) az érdekelt felek érdemi bevonása nélkül, sok esetben gyorsított jogalkotási eljárások alkalmazásával került sor jelentős reformokra. [Finnországban](#) az érdekelt felek arról számoltak be, hogy a nyilvános konzultációk gyakorlata a véleménynyilvánítás lehetőségét korlátozó jelleggel változott. [Máltán](#) továbbra sincs hivatalos keret a nyilvánosságban a jogszabályok megszövegezésében való részvételére vonatkozóan. [Romániában](#) továbbra is fennálló hiányosságokra tekintettel változatlanul erőfeszítéseket kell tenni a hatékony nyilvános konzultációk biztosítása érdekében.

[Albániában](#) és [Észak-Macedóniában](#) a mély politikai polarizáció negatív hatással van a jogalkotási folyamatra, ami az utóbbi esetben késedelmet okozott az ország munkájában, és a gyorsított jogalkotási eljárások túlzott és néha nem megfelelő alkalmazásához vezetett. [Montenegróban](#) az inkluzív jogalkotási folyamat szilárd kerete ellenére továbbra is kihívást jelent a nem megfelelő nyilvános konzultáció. [Szerbiában](#) a Parlament fékek és ellensúlyok biztosítására való képességét hatékonysággal, autonómiával és átláthatósággal kapcsolatos kérdések korlátozzák, és a nyilvános konzultáció folyamata további megerősítést igényel.

Az intézményi fékekre és ellensúlyokra ható alkotmányreformok és vitafolyamatok

Több tagállamban indultak alkotmányos reformfolyamatok, vagy azokkal kapcsolatos jelentős nyilvános viták. [Bulgáriában](#) az alkotmányos reform az elnök hatásköreinek korlátozásával megváltoztatta az ideiglenes kormány kinevezésére irányuló eljárást. [Svédországban](#) a kormány jelenleg vizsgálja a békeidőben bekövetkező súlyos válsághelyzetek kezelése érdekében történő esetleges alkotmánymódosításról szóló összpárti bizottsági jelentést követő intézkedéseket. [Hollandiában](#) valamennyi állami szereplő további lépéseket tett a polgárok jogi védelmének megerősítése érdekében, és a jogállamisággal foglalkozó állami bizottság ajánlásokat adott ki. [Olaszországban](#) a kormány alkotmányreform-tervezetet nyújtott be a parlamentnek a kormány nagyobb stabilitásának biztosítása céljából.

Fontosabb fejlemények a legfelsőbb bíróságok és az alkotmánybíróságok fékekkel és ellensúlyokkal kapcsolatos szerepe terén

Az alkotmánybíróságok a fékek és ellensúlyok kulcsfontosságú elemeiként kulcsszerepet játszanak az uniós jog hatékony alkalmazásában és az uniós jogrend integritásának

biztosításában. Míg az alkotmányos joghatósággal bíró szervek létrehozása, összetétele és működése a tagállamok hatáskörébe tartozik, e hatáskör gyakorlása során a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk az uniós jogot és az uniós értékeket¹⁰⁶.

Egyes tagállamokban az alkotmányossági felülvizsgálat hatóköre bővül. [Bulgáriában](#) az alkotmányos reform révén hozzáférhetőbbé váltak az alkotmányos ellenőrzések azáltal, hogy valamennyi bíróságnak lehetősége nyílt az alkotmányosságra vonatkozó kérelmek benyújtására. [Litvániában](#) a Bírói Tanács az alkotmány módosítására irányuló javaslatot készít elő annak érdekében, hogy a bírói kart érintő jogszabályok tekintetében alkotmányos fellebbezési jogot kapjon. Egyes tagállamokban továbbra is aggályok merülnek fel az alkotmánybíróságok munkájának egyéb szempontjaival kapcsolatban. [Magyarországon](#) az Alkotmánybíróság továbbra is felülvizsgálja a rendes bíróságok jogerős ítéleteinek megalapozottságát, bár a hatóságok a korábbi beszámolók szerint a jogerős bírósági határozatokat már nem támadhatják meg az Alkotmánybíróság előtt. [Szlovéniában](#) az Alkotmánybíróság által a jelentős munkateherrel kapcsolatban – amely miatt nem képes nagyobb figyelmet fordítani alkotmányos szempontból nagyobb horderejű ügyekre – évek óta jelzett aggályok nyomán folytatódtak a megbeszélések az Alkotmánybíróság ügyforgalmának bizonyos ügýtípusok közigazgatási bíróságokhoz telepítésével megvalósuló csökkentésére irányuló alkotmánymódosításokról.

Ami a bővítési országokat illeti, [Albániában](#) az Alkotmánybíróság eredményesen fenntartja az intézményi fékeket és ellensúlyokat, bár egyes ítéleteinek a Parlament nem tett eleget. [Szerbiában](#) az Alkotmánybíróságon számos álláshely vár betöltésre.

Ombudsmanok, nemzeti emberi jogi intézmények, esélyegyenlőségi szervek és más független hatóságok

A nemzeti emberi jogi intézmények¹⁰⁷, az ombudsmanok¹⁰⁸, az esélyegyenlőségi szervek és más független hatóságok fontos szerepet játszanak a nemzeti szintű fékek és ellensúlyok tekintetében. Egyes tagállamokban e szervek jogállása tovább erősödött, vagy erre vonatkozóan reformok vannak folyamatban. [Bulgáriában](#) és [Cipruson](#) bővült az ombudsmanok feladatköre, [Litvániában](#) és [Lengyelországban](#) pedig nőttek az ombudsmani hivatalok pénzügyi forrásai. [Svédországban](#) biztosított a nemzeti emberi jogi intézmény tevékenységeinek finanszírozása, és folytatódik „A” státuszú akkreditációjának előkészítése. [Észtországban](#), [Luxemburgban](#), és [Finnországban](#) tárgyalások folynak a független intézmények autonómiájának megerősítését célzó reformokról.

Más tagállamokban azonban a nemzeti emberi jogi intézmények és az ombudsmani intézmények továbbra is kihívásokkal szembesülnek. [Magyarországon](#) továbbra is aggályok merülnek fel az alapvető jogok biztosának függetlenségével és hatékony működésével kapcsolatban. [Horvátországban](#) további lépések történtek a népi ombudsman ajánlásainak nyomon követése terén, de az információkhoz való hozzáféréssel kapcsolatos kihívások továbbra is fennállnak. [Hollandiában](#) az Emberi Jogi Intézet továbbra is irányítási

¹⁰⁶ A Bíróság 2022. február 22-i ítélete, RS (Az alkotmánybírósági határozatok hatása), C-430/21.

¹⁰⁷ Az ENSZ párizsi alapelvei, amelyeket az ENSZ Közgyűlése 1993-ban hagyott jóvá (A/RES/48/134. sz. határozat), meghatározzák a nemzeti emberi jogi intézmények által teljesítendő legfontosabb követelményeket. A nemzeti emberi jogi intézményeket a Nemzeti Emberi Jogi Intézmények Világszövetségén belül működő akkreditációs albizottság rendszeres időközönként akkreditálja.

¹⁰⁸ Lásd a Velencei Bizottság ombudsmanokra vonatkozó elveit.

problémákkal küzd. [Szlovéniában](#) az emberi jogi ombudsman aggodalmának adott hangot a működéséről szóló törvény javasolt módosításaival kapcsolatban.

[Montenegróban](#) az Ombudsmani Hivatal javította a panaszok kezelésére és a határozatok minőségének javítására irányuló kapacitását, munkájának hatékonyságát azonban rontja, hogy ajánlásait nem követik szisztematikus intézkedések. [Szerbiában](#) a független szervezetek ajánlásait nem követik szisztematikus intézkedések.

A független hatóságok vezetőinek kinevezésére vonatkozó eljárások különleges kihívásokat jelentenek. [Bulgáriában](#) és [Ausztriában](#) továbbra is késedelmek tapasztalhatók a kinevezések terén, míg [Szlovákiában](#) jogszabály-módosítások terjesztették ki a kormány hatáskörét egyes független testületek vezetőinek kinevezésére és felmentésére. [Görögországban](#) a bérezési rendszer javítására irányuló intézkedések ellenére a független hatóságok olyan kihívásokkal szembesülnek, amelyek alááshatják jogállásukat és feladataik hatékony ellátására való képességüket. Ezzel szemben [Lengyelországban](#) teljes mértékben végrehajtották a Legfőbb Számvevőszékre vonatkozó ajánlást: biztosították a testületi tagok kinevezését és megállapításainak megfelelő nyomon követését.

Ami azt a négy tagállamot illeti, amelyek még nem hoztak létre az ENSZ párizsi alapelveivel összhangban álló nemzeti emberi jogi intézményt, [Csehországban](#) jogszabály-módosítás útján az ombudsmant bízták meg a nemzeti emberi jogi intézmény feladataival, [Romániában](#) pedig előrelépés történt az ombudsman és a nemzeti emberi jogi intézmény akkreditációja terén. [Olaszországban](#) és [Máltán](#) azonban nem történt előrelépés a nemzeti emberi jogi intézmény létrehozásában.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága és a nemzeti bíróságok ítéleteinek végrehajtása

2022 óta az országfejezetek számadatokat tartalmaznak az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) elvi jelentőségű ítéleteinek végrehajtásáról; ez fontos mutató a jogállamiság működésére nézve egy adott országban. Az eredmények tagállamonként eltérőek. A tagállamokkal kapcsolatban az elmúlt tíz évben hozott EJEB-ítéletek mintegy 44 %-a vár végrehajtásra uniós szinten, ami enyhe növekedést mutat az előző évhez képest¹⁰⁹.

[Belgiumban](#) az Emberi Jogok Európai Bírósága és a nemzeti bíróságok ítéletei – köztük a végső fokon eljáró bíróság jogerős ítélete – be nem tartása komoly aggályokat vet fel. [Románia](#) továbbra is az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának fokozott felügyelete alatt áll az állammal szemben hozott jogerős belföldi bírósági határozatok végrehajtásának elmulasztásával vagy késedelmes végrehajtásával kapcsolatos, régóta fennálló strukturális probléma miatt. [Horvátországban](#) a közigazgatási jogvitákról szóló új törvény intézkedései ösztönzik a közigazgatási bíróságok ítéleteinek gyors végrehajtását.

A civil társadalmi szervezetek mint a jogállamiság alapvető szereplői

A fékek és ellensúlyok rendszerének kulcsszereplői a civil társadalmi szervezetek és az emberi jog-védők. A jogállamiság öreként, annak megsértése ellen fellépve aktívan hozzájárulnak az uniós értékek és alapvető jogok előmozdításához és védelméhez. Ezt a Bizottság is elismerte a polgári szerepvállalásról szóló 2023. decemberi ajánlásában¹¹⁰, amelyben felszólította a tagállamokat, hogy hozzanak létre és tartsanak fenn biztonságos és

¹⁰⁹ Tavaly ez az arány 40 % volt. A European Implementation Network hozzájárulása a 2024. évi jogállamisági jelentéshez.

¹¹⁰ Ajánlás a polgárok és a civil társadalmi szervezetek közpolitikai döntéshozatali folyamatokban való szerepvállalásának és hatékony részvételének előmozdításáról (C(2023) 8627, 2024. december 12.).

támogató környezetet a civil társadalmi szervezetek és az emberijog-védők számára, és ezáltal bővítsék lehetőségeiket a szakpolitikai döntéshozatalban való hatékony részvételre. Ezzel párhuzamosan a határokon átnyúló európai egyesületekről szóló bizottsági javaslat célja, hogy felszámolja a nonprofit egyesületek előtt álló szabályozási és adminisztratív akadályokat az egységes piacon¹¹¹.

A tagállamok többségében olyan keretrendszer létezik, amely segíti és támogatja a civil társadalmat, és az általános vélekedés szerint a civil társadalom továbbra is nyitott keretek között működik.¹¹² Folytatódtak a civil társadalmi szervezetek működési terének további javítására irányuló kezdeményezések, például [Ausztriában](#) az adózási keret reformja révén. [Svédország](#) további lépéseket tett a civil társadalom finanszírozására és működésére vonatkozó jogi keret folyamatban lévő reformjai terén. [Írországbán](#) további előrelépés történt a finanszírozáshoz való hozzáférés jogi akadályainak felszámolásában, a Választási Bizottság pedig felülvizsgálta a hatályos jogszabályokat. [Horvátországbán](#) fokozatos elmozdulás történt a civil társadalmi szervezetek többéves finanszírozása felé, átfogóbb terv azonban továbbra sem készült. [Lengyelországbán](#) a civil társadalmi miniszter hivatalának létrehozása az első lépés a civil társadalmi szervezetek jogi keretének javítását célzó új kezdeményezések felé.

A korábbi jelentésekben megállapított tendencia folytatásaként azonban a civil társadalmi szervezetek és az emberijog-védők egyre nagyobb kihívásokkal – új jogi korlátozásokkal, a finanszírozás hiányával, illetve fizikai és szóbeli támadásokkal – szembesülnek. [Németországbán](#) egyelőre nem történtek konkrét lépések a nonprofit szervezetek alanyi adómentességével kapcsolatos bizonytalanság kezelésére. [Görögországbán](#) pozitív fejlemény, hogy folyamatban a civil társadalmi szervezetekről vezetett meglévő nyilvántartások interoperabilitásának megvalósítása, ugyanakkor a nyilvántartási keretet még értékelni kell, és továbbra is aggályok övezik a civil társadalom mozgásterét. [Cipruson](#) biztatóak a hatóságok és a civil társadalom közötti rendszeres párbeszédre vonatkozó tervek, azonban a civil társadalmi szervezetekkel szemben támasztott adminisztratív követelmények továbbra is kérdéseket vetnek fel. [Olaszországbán](#) továbbra is kihívások állnak fenn a civil társadalmi térrel kapcsolatban, többek között a humanitárius tevékenységekben részt vevő civil társadalmi szervezetek ellen elkövetett verbális támadások fényében. [Spanyolországbán](#) a parlamentben bejelentették az állampolgári biztonságról szóló törvény reformját a törvény civil társadalmi térre gyakorolt hatásával kapcsolatos aggályok kezelése érdekében, a reform azonban egyelőre nem kezdődött meg.

[Észak-Macedóniában](#) a civil társadalmi szervezetek összességében támogató környezetben működnek, de továbbra is kihívást jelent a szakpolitikai döntéshozatalban való fenntartható szerepvállalásuk biztosítása. [Szerbiában](#) a civil társadalmi szervezetek nem rendelkeznek a létrehozásukhoz, működésükhöz és finanszírozásukhoz szükséges támogató környezettel, és számos szervezettel szemben zajlik lejárató kampány.

Egyes tagállamokban a civil társadalom súlyos kihívásokkal vagy a tevékenységét érintő rendszerszintű, indokolatlan korlátozásokkal szembesül. [Magyarországon](#) nem történt előrelépés a civil társadalmi szervezetek előtt álló akadályok felszámolása terén; továbbra is bevett gyakorlat a lejárató kampányok folytatása és a független civil társadalmi szervezetek becsmérlése. Aggályok merültek fel az államnak a civil társadalom finanszírozásában betöltött szerepével kapcsolatban is. [Szlovákiában](#) romlott a civil társadalmi szervezetek

¹¹¹ COM(2023) 516 final, 2023. szeptember 5.

¹¹² A CIVICUS nem kormányzati szervezet értékelése szerint. A minősítési rendszer öt besorolási osztályon alapul: nyitott, behatárolt, akadályozott, elnyomott és zárt civil társadalom. A 2023. évhez képest egy tagállam minősítése nyitottról behatároltra romlott.

környezete, különösen azoké, amelyek feladata az állami tevékenységek felügyelete, valamint az emberi jogok területén is.

Nemzeti fékek és ellensúlyok az intruzív megfigyelőszoftverek („kémsoftverek”) használata terén

Még ha a kémsoftverek használata a nemzetbiztonsághoz kapcsolódik is, továbbá azokban az esetekben is, amikor az nem tartozik az uniós jog hatálya alá, nemzeti fékeknek és ellensúlyoknak kell garantálniuk a biztosítékok meglétét. Tiszteletben kell tartani az olyan alapvető jogokat, mint a személyes adatok védelme, az információk megismerésének és közlésének szabadsága, a véleménynyilvánítás szabadsága, valamint a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog. Az uniós adatvédelmi jogszabályok átfogó felügyeleti és biztosítéki mechanizmust nyújtanak, és azokat alkalmazni kell olyan helyzetekben, amikor a kémsoftvereket bűnüldözési célokra használják. A Velencei Bizottságnál zajlik a kémsoftverek segítségével végzett célzott megfigyelésre alkalmazandó elvek és helyes gyakorlatok kidolgozása.

A 2024. évi jelentés nyomon követi a korábbi jelentésekben említett kémsoftverek (például a „Pegasus” vagy azzal egyenértékű intruzív megfigyelőszoftverek) állítólagos jogellenes használatával kapcsolatos fejleményeket, különös tekintettel a fékek és ellensúlyok ezen állításokra reagáló működésére. [Lengyelországban](#) a Szejm parlamenti vizsgálóbizottságot hozott létre a „Pegasus” szoftver kormánytagok, titkosszolgálatok, rendőrség és más állami szervek általi, 2015 és 2023 közötti használatának értékelésére. Az új legfőbb ügyész arról is határozott, hogy hivatalosan értesíti a Pegasus szoftver által megcélzott személyeket, és különleges csoportot nevezett ki a szoftver használatának jogszerűségével kapcsolatos vizsgálatok lefolytatására. Más tagállamokban a helyzet változatlan. [Görögországban](#) a kémsoftverek használatával kapcsolatos igazságügyi vizsgálatok vannak folyamatban. Ezzel szemben [Magyarországon](#) továbbra is aggályos, hogy a titkos megfigyelési intézkedések büntetőeljáráson kívüli alkalmazásával kapcsolatban hiányzik a hatékony bírósági vagy egyéb hatósági felügyelet.

A külföldi befolyás kezeléséhez kapcsolódó biztosítékok

A közvélemény manipulálására és a demokratikus vita torzítására törekvő külföldi kormányok beavatkozása fenyegetést jelent az EU demokráciáira nézve¹¹³. A közérdek megőrzését és az uniós demokráciákra gyakorolt külföldi befolyás feltárását célzó erőfeszítéseknek arányosoknak kell lenniük, és teljes mértékben tiszteletben kell tartaniuk az alapvető jogokat és a demokratikus értékeket. A Bíróságra¹¹⁴ és a Velencei Bizottságra¹¹⁵ támaszkodva a Bizottság 2023 decemberében javaslatot tett a harmadik országok uniós érdekképviselőitől átláthatóságra vonatkozó szabályozásra, amely az átláthatóságra és a demokratikus elszámoltathatóságra összpontosítva célzott szabályokat, valamint azokkal összefüggésben erős biztosítékokat vezet be.

Egyes tagállamokban a külföldi befolyás kezelésének szükségességére való hivatkozással javasolt vagy elfogadott intézkedések komoly aggályokat vetettek fel, különösen azért, mert

¹¹³ Közlemény a demokrácia védelméről (C(2023) 630).

¹¹⁴ A 2020. június 18-i Bizottság kontra Magyarország (Az egyesületek átláthatósága) ítélet, C-78/18, EU:C:2020:476.

¹¹⁵ A Velencei Bizottság jelentése a szervezetek finanszírozásáról, CDL-AD(2019)002. Lásd még a Velencei Bizottság sürgős véleményét a külföldi befolyás átláthatóságáról szóló grúz törvényről (CDL PI(2024)013) és a nemzeti szuverenitás védelméről szóló 2023. évi LXXXVII. törvényről szóló véleményt (CDL(2024)001).

megbélyegzik az érintett szervezeteket. A nemzeti szuverenitás védelméről szóló új törvény értelmében [Magyarország](#) általános szinten meghatározott hatáskörökkel felruházott új hivatalt hozott létre, amelynek feladata, hogy jelentést készítsen a külföldi érdekeket szolgáló és/vagy külföldi finanszírozásban részesülő személyekről vagy szervezetekről; a hivatal vizsgálatokat is indított¹¹⁶. Mindez jelenleg a Bizottság által indított kötelezettség-szegési eljárás tárgyát képezi. [Szlovákiában](#) a Parlament elé kerültek olyan módosítástervezetek, amelyek kötelezővé tennék a külföldről finanszírozásban részesülő szervezetek „külföldi támogatással rendelkező szervezetnek” való minősítését.

Kezdeményezések a jogállamiság kultúrájának előmozdítására

Az erős jogállamisági kultúra előmozdítása elengedhetetlen a demokratikus társadalmak hosszú távú rezilienciájához. Ehhez számos szereplő aktívan hozzájárul, például viták vagy oktatási kezdeményezések szervezésével.

[Csehországban](#) a hatóságok kezdeményezéseket indítottak a jogállamiság kultúrájának előmozdítása érdekében, számos rendezvényt szerveztek a Parlamenti mindkét kamarájában, emellett a kormány és az állampolgári jogok biztosának hivatala által szervezett magas szintű rendezvényekre is sor került. [Spanyolországban](#) számos kezdeményezés indult a jogállamiság kultúrájának előmozdítása érdekében. [Szlovákiában](#) a Szlovák Nemzeti Emberi Jogi Központ, amely nemzeti emberi jogi intézményként és esélyegyenlőségi szervként működik, a jogállamiság kultúrájának megerősítését célzó projektekkel járul hozzá a folyamathoz.

4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS A KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

Az elmúlt öt év során a Bizottság által kiadott éves jogállamisági jelentések egyértelművé teszik, hogy a jogállamiság tiszteletben tartását sohasem lehet magától értetődőnek tekinteni. A változó körülmények – legyen szó akár a politikai változásokról, akár a társadalmi és technológiai fejleményekről – új kihívások elé állíthatják a jogállamiságot. A kihívások jellege és mértéke tagállamonként eltérő, amint ezt a jogállamisági jelentésben megfogalmazott ajánlások is tükrözik.

A jelentések ugyanakkor azt is bemutatták, hogy a párbeszéd hogyan segítheti elő az előrehaladást. Az elmúlt öt évben az EU jelentősen növelte a jogállamisággal kapcsolatos kihívások kezelésére és a reformok támogatására irányuló kapacitását. A tagállamok egyre inkább támaszkodhatnak annak közös értelmezésére, hogy hogyan alakíthatók a legjobban a szakpolitikák, intézmények és jogszabályok a jogállamiság védelme érdekében. Bár a jogállamisággal kapcsolatban továbbra is vannak problémák, és a jövőben is lesznek ilyen esetek, az EU immár jobban felkészült arra, hogy ezeket objektív és megbízható módon közelítse meg, és különböző eszközöket alkalmazzon a megoldások megtalálása érdekében. A tagállamok továbbra is szabadon alakíthatnak ki megoldásokat a sajátos nemzeti környezetükkel összhangban, de ezeknek a megoldásoknak a jogállamisági normák és követelmények egyre szilárdabb alapjára kell támaszkodniuk.

A 2024–2029-es időszakra vonatkozó, a Bizottságnak szóló politikai iránymutatás a jogállamiságot a sikeres EU meghatározó elemének tekinti. Ezt az Európai Tanács 2024

¹¹⁶ 2024 júniusában a Szuverenitásvédelmi Hivatal vizsgálatot indított egy korrupcióellenes civil szervezet és egy oknyomozó médiaorgánum tevékenységeivel és finanszírozásával kapcsolatban.

júniusában elfogadott stratégiai menetrendje is hangsúlyozza. Ez a konszenzus azt mutatja, hogy folytatni kell az EU jogállamisággal kapcsolatos munkájának elmélyítését, a közös értelmezés kialakítását, az uniós munka hatásának kiterjesztését, valamint a jogállamiság előmozdítását szolgáló eszköztár elmélyítését.

A jogállamisági jelentés továbbra is élen jár majd e feladatban. Ennek körében a jelentéskészítés olyan kulcsfontosságú kérdésekre is kiterjed majd, mint az egységes piac dimenziója, és ennél fogva vizsgálni fogja a határokon átnyúló tevékenységet végző vállalkozásokat, különösen a kkv-kat érintő kérdéseket. Szorosabb kapcsolatot alakítunk ki továbbá a jogállamisági jelentés és annak ajánlásai, valamint az uniós költségvetésből nyújtott finanszírozás között: ez fontos szempont lesz abban a törekvésünkben, hogy a következő többéves pénzügyi keret a lehető legtöbbet kínálja az európai polgárok számára. Az uniós finanszírozás még inkább összpontosíthat a korrupció elleni küzdelemre és az EU pénzügyi érdekének védelmére irányuló nemzeti erőfeszítések támogatására, a jogállamiság fenntartásába való beruházásra. A jogállamisági jelentésben további bővítési országok is részt vehetnek, amint erre készen állnak. A végrehajtás kiemelt szerephez jut: a jelentésben foglalt ajánlások végrehajtásának nyomon követése az előrehaladás megszilárdításának egyik módja.

A jogállamisági jelentés alapjául szolgáló alapelvek – a tagállamok közötti egyenlő bánásmód, az uniós normák szigorú alkalmazása, valamint a párbeszédet és a kölcsönös megértést ösztönző folyamat – kiállták az idő próbáját. A Bizottság várakozással tekint a tagállamokkal, az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal való együttműködés elé annak biztosítása érdekében, hogy a jogállamiság továbbra is az európai demokráciák alapját képezhesse.